

**BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
DE ZARAGOZA**

SIGNATURA : I- 90

Cessolis, Jacobus de. De ludo scholarum. Tolosae. C. 1476.

1608 iohes supli...

1608...

Ms 999 26-5 pp
100
222
P P P P
P P P P
P P P P

Knob
miscanoz
1608
399 I 62
90
1608
1608

mm noble dnoe gonzalogonzales

Incipit libellus de ludo scachorum et
de dictis factisq; nobiliu viroru pboru
et antiquorum prologus libelli;

Gonzalogonzales Vltorū ordinis nri et diuerso
rum scolarū p̄cibo p̄fufus.
dudū muno regitū negauit.
Gonzalogonzales transcribere solaciū luduz
scachoru. videlicet regim̄is modum. ac
belli hūani gn̄is documētū. Sane cū il
lud ad publicū declamatiōe p̄dicasset.
m̄tisq; nobilibus placuisset. m̄ honori
eoruz ac dignitati curauit aseri. Mon
ens eos. t si fors eorū mēti impiserit.
bellū in acludi virtutē corde poter
unt fa. aliter obtineri;

Hūc aē libellū de modis hois. n̄ q̄rū
dem vita aurea. n̄ de officiis nobiliū. i.
nobiliter viuētū. sed; fortitē n̄ rationē
Si placet intitulae decreuit. vt ordina
tus in ip̄o p̄cedat. ad opusculū h̄ car
tula ip̄is p̄posui. vt in eo seq̄t̄ ple
nus eluceat. Sic enī tractatib; iii.
opusculū h̄ noueris. et distinctū;

Primus siquidem tractatus. est de
causa inuencionis huius ludi;
Secūsus. de fōmis scachorū nobiliuz;
Tercius. de fōmis n̄ officiis p̄pariuz;
Quartus. ē de ip̄orū mō p̄grediendi;

1608
1608
1608
1608

1608
1608
1608
1608

Primo & tractatus ē de cā inuēdis
huius ludi. Et orinet tria capitula. Pri
mū ē sub q̄ rege h̄ ludus inuētus est;
Secundum quis ludum inuenit;
Teciū d̄ p̄lici cā inuēdis huius ludi;

De quo rege hic ludus inuētus est;

Inter oia signa mala q̄ in hoie
possunt ēiri. vnū ē pessimū qm̄
adq̄ n̄ timz dñi p̄ c̄pā et hoies
p̄ mordinatā vitā offendē. dñm
offēdēdo. p̄m̄ vō scādalisando n̄ cum
nō solum correctores n̄ doctores neglig
git. S; illos affligit et detrahit;

Quēadmodū de Nerone legimus. q̄
ip̄e senecā m̄ḡz suū viuē noluit. eo q̄
ip̄e increpaciones suas terre nō posset;

Tēpore vō Eluimetodach regis ba
bylōis hōis multū crudelis lasciuū / qui
corpo p̄is suū Nabugodonosor m̄trece
tas p̄es diuina. n̄ t̄recētis vulturib; cō
medēdū dedit h̄ ludus inuētus ē h̄ em̄
rex inter alia mala vnū hēbat pessimū
quia correctores suos occidebat et iere
patores oderat qd̄ est stultissimū;

Huic em̄ silabat̄ p̄ suo Nabugodo
nosor. qui dum sompniat̄ et euigilans
non recordaret̄ sompni. voluit occidi

omnes sapiētes babilonie. eo qd̄ ip̄m
sompniū. regi nō poterāt iudicare vt
dicitur Danielis; C.

Opinat̄ at̄ hūc librū aliqui inuētū
fuisse t̄p̄e belli troiani s; nō h; verita
tem nam a Caldeis ad grecos t̄nsiuit.
vt dicit grecus dyometes;

Quis ludum inuenit;

Vius ludi. ac nouitatis iuentor
existit pl̄s qd̄a Xerxes nomie
apud Caldeos. v̄ Phylometō
apud grecos. qui itē ē apud la
tinos. q̄ iusticie / vel mensure p̄ugna
tor / vel iuentor;

Huius at̄ hois fama. apud ḡcos /
et athemēses. m̄tm̄ claruit. vt post mo
dū m̄lri p̄bi p̄bi / n̄ scie aātores. h̄ em̄
a p̄gemitōris suis accipēt. Tāte em̄ iu
sticie extitit. Vt mori poeio eligēt q̄ si
mulacōz seq̄ns i delicias ēgalib;. sp̄reta
iusticia vitā finiret. n̄ā cū pl̄s. itē vide
ret ēgis p̄dici vitā detestabilez / et ne
mo culpate audēt. p̄p̄ eis crudelitate
q̄ in hoiz sapiētū necē oñdeat. vita ne
glecta. se morti expofuit mallēs. p̄iusti
cia finire vitā / q̄ ad modicū t̄ps eā du
cere. brutis morib; infamatam. Qd̄ et

item fecit. vt dicit Valerius maximus;

Theodorus cyrenus. qui fuit cruci
affixus. pro eo q regē tyriacū p̄ suis
obstentis. a iniustis accibis/meritare au
sus ē. Qui cū in eculeo p̄dēt. dixit regi.
Tuis oshariis purpuratis. sic h̄ pena
q̄ timēt. Mea siq̄tē nichil intēst. vtruz
humū/aut insublimi putrefiam. Voluit
d̄re q̄ parū cūbat de ip̄a mōte/a mō
tis mō. dū tñ inocēt/a piustia mōret;

Legimus etiam Democritum pl̄m
sibi eruisse oculos. ne videret bene esse
malis ciuibus et iniustis;

Socratē quoq; legimo ad mortē
aperatē. et vxorē eiō post eū flētē et
dñtem Innocēter eū et innoxū dāptū
et rñdissē fert. Tace iqt melio me mo
ri estimes inocētē et inocēt. q̄ p̄t cul
pā diē extremū claudē. Sic et huius no
uitatis muēter iudī. s. scachorū. ptuen
da iusticia. mori se exposuit/et vitam
presenteem contempsit;

De t̄plici cā inuēcōis huius iudī. Ca. iij.

Inuencōis iudī huius cā fuit tri
plex. Prima et p̄ncipalis fuit re
gis cōrectio. Sc̄da. fuit oei vita
cio. Tēta. r̄dnū subtiliū/impler iuēcō.

Circa regis cōrectōz. q̄ est p̄ma cā
sciēdū ē. q̄ p̄dicto rex cuiō memoriā
sup̄ feciō. s. Cluimodach. cū vidissz hūc
iudū. et m̄ltos milites. ac barōes. a du
ces cū p̄dicto p̄ho bellicose iudē. Mira
tus iudī pulchritud nē. ac inconfueti sō
laciū nouitatē m̄eise voluit ac ludum
addiscē desiderauit. cū d̄co p̄ho iudēdo
bellare decreuit. Sz cum dictus p̄hs rñ
dissēt. regē h̄ nō posse facere. nisi p̄us
foēm discētis assumēt. Rñdit rex hoc
esse cōgruū. et discē cupiēs. foēm disci
puli ommmodā in se suscepit;

Tūc p̄hs foēm tabulariū/et scacho
rū ac n. ores regis nobiliū/ppariuz et
officia describēs. vt m̄lq̄ntibz capitul
deklarabis regē ad cōrupciōm et mo
tū/ac v̄tutū m̄foēciōm attraxit. Sz cū
audiens cōrectōz suā. p̄t q̄ n. stos sa
piētes occidi fecēat. ommatorio p̄cep
to m̄rogauit pl̄m. dicēs. Quare hūc
iudū inuēissz? Cui rñdit. O dñe mi rex.
tuā vitā glosam desidero. q̄ vidē non
possiuz. n̄ iusticia/et hōis moribz/et opi
bus sic insignito. a p̄p̄o diligaris. Opto
ergo aliū te fore. vt tibi dñeris q̄ non
sire. sed violēcia aliis dñaris. Inuētū
em̄ quippe ē. vt aliis impare tu vel cū
ubi ip̄i impare nō possis. Et memēto

volenta impia diu durare nō posse;

hec ergo tue cōrectōis cā extitit;

Pacienter em̄ reges / sapientorū su-
orum correctores fere dñt / et ip̄as cor-
rectiones libenter audire;

Quē admodū de Alexādro dicit val.
Quidam em̄ miles Alexātri nobilis / et
opinionē maxis / volēs cū arguere q̄
nimia desidēaret / et maxie circa honor-
es dixit ei. Si dii nr̄i cor̄po tuū / q̄ ē pū
audire et desidēri am̄m̄i tui fecissent
parē / orb̄ totū te cape n̄ possz. q̄ q̄re?
Quia manu dext̄a tāgēs oriētē / et ma-
nu sinistra tāgerēs occidētē. Cū ergo
cōpus tuum nō tñdeat aio tuo / aut tu
es deo / aut hō aut nichil. Si tu es deo
certe desice deez opari / et viuē / et deuz
imitari. vt hoibz bñficia tribuas / n̄ sua
eis eripias. Si deo hō es / moēlez te con-
sideres / vt desistas amalis. cū oē malū
sit semp pumēdū. Si vero nichil es / et
b̄ ip̄z memeto / vt tui ip̄is obliuiscāis;

Nichil tā firmū ē / cui n̄ sit piclz aa

inualido futuz. et leo fortissimō beltra

tū / q̄nq̄ miorū ahiū a auū pabulū fit;

Seda hō iuēcōis cā fuit / ocia vitāe.

Vnde sene. ad lucillū. Ocium sine lit-

teris mors est / et viuī hois sepultura;

Et varro i sentēcias dicit. q̄ viatōrs

nō eūt vt eāt. Sic vita nō fūi cā fit / sed
vt aliquid in ea preclarū fiat;

Et ideo h̄ p̄ns ludi inuētor nō solū
eū adiuēnit vt regē cōrigeret / sed vt
ociū et tristitia causatā exocio vitaret. cō-
fueuerūt em̄ multi p̄ nimia fortuna ha-
būdātes / se ocio dare. Vñ q̄ntilianō. q̄
ad oē fluēte fortuna lascuit ociū. q̄ ideo
sepe est necesse vt infacinus ardor mali
cupiditatis / vel tristicie erumpat;

Ex t̄si etiā ocio causat̄ amaritudo ai-
mi q̄nqz nimia. q̄ iocūditas spūalis v̄l
tēp̄alis extinguit̄ / et q̄si despacōis la-
q̄o mens in seip̄a subuētit̄. et q̄a p̄ hoc
solaciū huius ludi ociū / et tristicia em-
tatur. Ideo pp̄ hec emtādō ludū per-
ses v̄l philometor adiuēnit;

Tercia cā / fuit rōnū subtiliuz multi-
plex adiuēcio. Quia vnusquisqz appetit
naturalit̄ scire / et nouitates audire;

Ideo legit̄ de Achemēsis q̄ ad h̄
studebāt / vt scirēt / v̄l audirēt aliqd̄ no-
uū et q̄a visus cōporal̄ q̄nqz multa co-
gitare impedit vtilia. Ideo democritū
pl̄m̄ legimō oculos sibi eruisse / vt ve-
getaciores et acuciores cogitaciōes ha-
beret. Multi em̄ debiles visu corporis /
vel carētes cōporea visidē in iuēcōibz
acuciores fuerēt et cogitaciōes hērent;

Sicut pz de dydimio / alexādrīe ciui-
tatis ep̄o. qui carēs visu / tātē fuit itel-
ligēcie / vt discipulos mereret h̄re ḡgo-
riū nazarenū et ierommū rōne ecclesie
cardinalem p̄piterū. Qui cum incepit
fent esse sub alijs magis viris doctori-
bus aliorū doctores / sub scola didimi
alexādrum voluerūt esse discipuli. p̄p̄
cuius intellectus altitudinem / legimus
magnum am hominū herenitaz / ip̄m didi-
mū ep̄m visitasse / et inter alia v̄ba cō-
solatoria sibi dixisse / si volebat didimo
oculorū visu p̄didisse / Cui cū r̄ndisset
didimus / Miror si nō c̄dis me dolē. R̄n-
spondisse fert̄ anthomus / Vmo pater.
Miror te de hoc dolē p̄didisse in corpo-
re / q̄ sūe h̄s cū bestiis / cum recol te
seruare in mente q̄ h̄s sūe cū angel̄.
Ob hoc ergo huius solacii inuentor /
morte anxietate pressus / hac extra cor-
pus effectus / sensibilibus et rerū pal-
pabilium factus obliuiosus / ad mortē
se contulit / Ludumq; necessarium / et in-
numerabilium rationum plenum inue-
nit / ac propter multitudinem variarū
rationum subtilium / et similitudinū / et
ingena bellorum in eo decretantibus
famosus fuit;

Secundus Tractatus de Foris Scachorū nobiliū.

Tractatus sc̄s / de Formis et
officijs Scachorū nobiliū et
tenet q̄nq; capitula. Capitu-
lum p̄mū / De fō regis et de
hijs que ad regem pertinent. Sc̄m de
forma regine et morib; eius. Tercū / de
fō Alphilorū et officijs / et morib; eo-
rum. Qūtū capitulū / de militib; et offi-
cijs / et morib; eorū. Qūtū capitulū; est
de fō Rochorū et officio et morib; eorū;

De Forma Regis.

Ex sic fōm accepit ap̄ncipio /
nā in solio positus fuit purpu-
ra idus / (que ē vestis regal̄)
h̄ns in capite coronā aureā. in dextera
scep̄trū. in sinistra pilam rotundā;
Sup̄ alios em̄ rex accipit et optinet
dignitatē / q̄ p̄cedit corona capitis. nā
gl̄a ppli est regal̄ dignitas. Ad regem
em̄ oculi oim̄ attēdere debēt / et suis ob-
t̄pare mādatis. T̄uo n̄ sicut alius sim-
plex q̄sq; v̄mo sup̄ oim̄ rex debet gra-
tis / et v̄tutib; em̄tescē / et pollē. q̄ ostē-
dit regalis purpura. Sicut em̄ corpus

pulchris decorat^r vestib^o et ornat^r. sic
et interior mens vel aia moelibus vtu
tibus taq^m quibusda^m vestibus vest^r vel
habitibus q^o eu^m v^t quocunq^{ue} p^{ro}identem fa
ciunt comendabilem amabile^m et honore
dignu^m seu cuius elucidat^r dignitate^m;

Et notadu^m q^{uod} in^{ter} alias vtutes regē
cū. vi. papue sūt bone v^t vtutes q^{uod} q^{uod}
libet regente extollūt. et dignitate^m eis
p^{ro}clamant. Primo q^{uod} sit inter subditos
suos familiaritate benigno/nō sup^{er}bo/
nec arrogas^{us} sed familiaris cōuersabi
lis/et benignus. vñ ecclē. xxxi. Rectorē
te posuerūt. noli extolli esto in illis q^{uod}si
vnus eripis. et p^{ro}p^{ter} s^{ed} rex in medio situ
atur et collocatur. et solus vadens est
in periculo obsidionis;

Secūdo debet eē nobilitate p^{ro}ditus
nō vilis et rusticus. se in morib^o sensua
liter se habēdo s^{ed} dignus/morigerato/
et nobilis. Ecclē. iiii. b^{ea}ta terra. cui^{us} rex
nobilis ē. s. in vtutib^o: et bonis mor. b^o/
nobilis est ille quē nobilitat sua vtus.
Ideo rex corona glorie decorat^r;

Tercio. rex debet eē libealitate miri
ficus v^t mūficus et magnificus elargi
tor nō auarus nec expoliator/v^t raptor
subditor. vñ d^{icitur} hester. ii. Rex assuerus
in nuptiis hester bona largito est. Iux^{ta}

magnificēciā p^{ri}ncipalē et sic plus liber
tate et liberalitate regit q^{uam} gladio. vio
lencia et p^{ro}te. vt inferius in^{ter} alexā.
et in mat^{ria} delibealitate p^{ro} totū libellū
declarabit^r. Equo etiā violenta impia.
.i. q^{uod} sine v^t ute/et ty^{tu} iusticie posside
tur. et acq^uerunt^r diu stare et durare non
possunt. vt sup^{er} in p^{ri}ncipio dictum fuit.
vbi nō. Sed vtute et bonitate subdit si
bi vniuersū p^{ro}psim et gētē totā. In cuius
signū in manu dextera. i. p^{ro}cedi/et foci
ori tenet rex sceptrū pietatis et clemē
cie in regēdo bonos et sic in^{ter}omizat^r. et
in manu sinistra tenet gladiū tanq^{uam} in
parte debilliori/q^{uod} est signū eq^uitatis et ri
goris erga rebelles. quē excēdere debet
cū benignitate et pace in tota terra. q^{uod}
designat^r per pylam rotundam;

Quēto debet eē claritate p^{ro}spicius et
prudēs non insipiens incircūspectus et
stolidus vñ sap. vi. Multitudo sapiēciū
sanitas ē orbis terrarū. et rex sapiēs est
stabilimētū p^{ro}psim. Insignū huius in folio
collocat^r sedens taq^{uam} iudex discretus et
circūspecto. In signū sapie atq^{ue} p^{ro}bi
reges vocabāt^r. vñ etiā rex illēatus et
sine sapiēcia in^{ter}omisato est sicut azino
coronatus vt. i. dicet^r in materia de sa
piencia et quātū ad s^{ed} nobiliter dicitur

sedere. nō stare vel iacē q̄a scdm p̄hm
anima sedendo. vel sedando et quiescen
do fit prudens;

Quinto. debet eē caritate fecūdu!
māfuetō. hylaris/et iocūdu. nō iracū
du/turbulētō/et iūdu. p̄v. xvi. In
hylaritate vultō. regis vita et clemen
cia eius q̄si p̄ter serotinus. Ideo et pur
pura rubicūda. circūdat et vestit q̄
deligt caritatē et dilectiōz q̄ debet h̄re
ad d̄m et p̄p̄m totū sibi subiectū;

Sexto. debet eē vtilitate pficiuus/
et ferecūdo. regnū suū et p̄p̄z augmē
tāto. nō infecūdu/et stilis/p̄p̄z suū de
mēdo et d̄m medio. p̄v. xvi. et xiiii. In m̄p
titudie p̄p̄i dignitas regis/et in paucita
te pleb̄ ignoia p̄ncipis. Ideo in manu
sinistra pilā rotūdā. s. mūdū tenebit!
cui d̄nabit. In manu etiaz p̄p̄la deligt
ve totius regni ad ministraciōm. p̄p̄
suos vicarios/et p̄uisorē cōsideret;

Verū etiam quia ad eū ptinet cohē
cere. q̄s amor nō retinet gladiū rigōis
et iusticie/et sceptrū mie tenet. et quia
mia et veritas regē custodiūt et stabi
litur iusticia thronus eius. Ideo m̄to in
eo debet lucē mia/et veritas. et cetē vir
tutes p̄dicte. cū vtutes sint connexē cū
p̄fecte vna hēbit. q̄n̄ et cetē hēbūt.

fit. ut q̄ p̄mittit oio de attendat;

Ideo dicit val. Quod cū alexāder eius
suo exitu ira p̄mota. iret cum magno
impetu ad quādam ciuitatē n̄die la latam
diruēdā. et euertēdā. cuius at illius ciuita
tis eēt anaximāes p̄b̄ qui fuerat ma
gister alexādi. audiens regem alexan
drū sic venire. ciuitatē exiit. ut t̄gi p̄
ces porrigeret. p̄lante ciuitatis. q̄d cū
hoc alexāder ceucret. ne postul. e vo
lētē mat. ruz audiendi h̄ret. p̄hm p̄ue
nit iuramēto dicens. Juro p̄ deos. q̄d
nichil horū q̄ p̄ceteris faciā. Tūc p̄b̄
s. p̄ceter attēdēs regis iuramētum. n̄
dixit p̄ceter q̄ d̄ne ut lassatā ciuitatez n̄ti
uitatis mee diruas et dispdas. q̄ p̄ceter
onē attēdēs alexāder. salutē vrb̄i cōtu
lit. Maluit em̄ trā et volūtatez. q̄ cōē
ciuitatē hēbat dimitte. q̄ contra iura
n. etū ventre et ita salus vrb̄i vnius iu
ramēti beneficio obtenta est;

Quintiliāus dicit. Quod iurare n̄ vbi
necesse ē graui. viro. i. nobili et fomoso
parū cōuenit. verbū. n. satis si. n. p̄p̄ in
rege vel p̄cipe firmis sit q̄ iuramen
tum in mercatore;

Debet. n. impietatē detestari. Difid
le. n. m̄ v̄ p̄ium impia morte perire et
crudelēs h̄dies crudeli su. p̄p̄icio legius

intemptos. *scā* refert horofius q̄ q̄
dam perillus nōie eris et metallorum
opifex. crebēs placē phalaridi tyrāno
et crudeli. qui aggrētinos depp̄abat et
exq̄sitis tormētis cruciabat fecit thau
rum enēū magnū cin latē fecit ho lio
iū per q̄d itromittent̄ qui morte erāt
dāpnandi. vt ita supposito igne emāen
tur. Cūq; nitroclufi vociferarēt p̄ pe
na n̄ vidēt̄ vox hūana s; fer alis. et ex
hoc mino phalarides ad pietatem mo
ueret̄. Cū at opus factū munus crude
litati aptū regi phalaridi p̄ntallz opo
rer laudauit Inuētorez execrans dicit.
In te p̄mū exipies et p̄bab q̄d m̄ erit
deli tu crudelior p̄s̄ntasti. Nam ipm ar
tificē sua arte p̄iuit et inuencōe. vnde
in poetria roua dicit. Lex ē equa satis
referre dolore dolosū. Incaput vñ fu
it egresso h̄re igressuz. It̄ ovidius. Nulla
enī lex est equor q̄ necis artifices ate
ptire sua Ideo necessaria ē iusticia in
rege. Quid em̄ sine iusticia sunt regna
nisi magna latrocinia;

Ideo refert zugō. de ciui. dei q̄ erat
quidā tyen. des nōie q̄ vna galea ma
re infestabat capiēs hoies et exspolia
bat cūq; multio t̄p̄ib; sic trāseuntib;
fuisse infestus regi alexandro nūciatū

fuit. Quod alexāder intelligēs pari fe
cit duēlas galeas et dyomide m̄seq̄ iussit
captuz sibi viuū p̄ntari iussit. Cūq; h̄
factū fuisse it̄rogauit alexand̄ dyomide
dicens. Quare te h̄f mare infestum?
R̄ndit dicēs dyomides p̄t̄ q̄d et te orb̄
terrarū. s; quia id facō vno nauigio la
tro maris vocor. Quia vō tu hoc facis
magna classe. i maḡ nauū mltitudine
diceris imparor et si vero fortuna m̄ā
fuesc̄ et fūm̄ melior. ac s̄. Quo tu fortu
nacios tanto d̄terior eris. Tunc inquit
alexāder fortunā tibi mutabo. vt n̄ ad
scribat̄ fortune malicia tua s; meritis
et sic factū ē vt qui prius erat pyrata
maris et latro fieret p̄nceps et iusticie
mirabilis amator;

Cōtinēciā carnis maxime debet h̄re
q̄d rēp̄sentat sola vna regina. q̄ sedet
a simlris eius. Credibile nāq; ē vt cuz
rex bonis mōib; pollet et iustis act. bus
viret q̄ filii qui ex eo nascūt̄. eorū mo
res seq̄nt̄. Deḡnare em̄ a p̄re nō debet
filius s; cōsiderare vt aquo recepit na
turā imitet̄ et mores. *scā* cōtra naturā
aliq̄liter facit et h̄d quilib; qui relicta
v̄xore alterā superinducit. *scā* in oib;
animalib; et auib; marie patz vbi maf
culus habet curam de filiis q̄d vni soli

masculus iugit' sicut maifestū est in co-
lumbis passerib' et auib' similibus inq̄
bus tā masculus q̄ femella plē nutri-
unt. In quib' at masculo nō nutrit plē
in illis mdēter masculo ad multas fe-
mellas accedit ut p̄z in gallo et in tau-
ro et huiusmodi. Et q̄a hō mē cēta alia
maximā debet hēre curā de filiis educa-
dis et hereditādis et honorādis ideo cō-
tra naturā facē videt' q̄ spreta v̄pore
aliam superinducit;

De hac cōtinēcia refert val. max. q̄
cū scipio affricāo (sic vocata q̄a affri-
cam deuicit) cēt rōno ḡne etatis. xliii.
annorū et infuā p̄tatem redigillz vrbē
cartaginis et inde cōfides multos acce-
pisset inter q̄s cū oblata eēt ei q̄dā vir-
go exie pulchritudis aduleqz etatis vt
suis posset vti amplexibus iuuenis p̄n-
ceps ac celebris victor postq̄ sciuit ip-
sam desponsatā cuidam carthaginensi
Indibili noie nobilissime gētis celebē
me fecit vocari pentes puelle q̄b' vir-
ginē et sp̄sām inuolatā et intactā ēdi-
dit. Aurū etiā q̄ ei p̄receptōe puelle
portatū fuēat totis sūme adiecit. Qua
cōtinēcia et mūficēcia dēs Indibilo sp̄o
fus v̄gis aios oiz nobiliss de sua gēte rō-
nis applicauit et h' de rege sufficiat;

De forma et moribus regine.

Orna regie sic instituta fuit p̄ā
super foliū collocata est dñā q̄
dam pulchra euz corona in ca-
pite de auro vestita et clamida
circū ornata varietate. A dextris collo-
cat' regina p̄p̄ amplexus maritales.
vñ in canticis dicit' de sp̄so et sponsa.
Leua eius sub capite meo et dext' a illio
amplexabit' me. Est at a dextris regis
collocata per ḡaz. qd regi datū ē per
naturā. p̄ā melis ē reges hēre per sue-
cessiōz genture p̄me q̄ per electacōm
et p̄ncipū volūtate. Sepe om̄ p̄nceps
diuēsis de causis inueniētib' distōdes
fiunt. et discedētib' volūtibus attendon-
tes p̄sonā regis in electiōe nō maiorez
aut digniore eligē. S3 vtliore p̄ncipū
cōmodis affectāt. Qui v̄o p̄ ordinez p̄
genture ad dignitatē regalē ascendūt
necesse ē eos esse educatos bōitate et ho-
nis morib' ac iustis actib' quib' rex ge-
mitor infoēt. Et necesse ē p̄ncipes timē
mouere discordiā in regno. Cū vidēt re-
ge viuēte natū p̄gentū regituruz.

Reginā v̄o sapientē castā moriger-
atā honestis p̄ntib' natā in nutricione
filiōrū eē sollicitatā ē necesse. Sapientia

Al muy noble Señor et señor don Domingo Lazaro vecino y abitador del
Al muy mago Señor el señor don Alonso Lazaro vecino y abitador

eius apparet nō solū in gestibus verum etiā in v̄bis et maxime q̄n cōtra cōsuetudinē vel naturā m̄ferum secreta in corde suo secreta cōsuat cōfens in corde suo et in aliis denegat apire. M̄feris em̄ natura d̄uis est secreta male custodire et celare.

De h̄ dicit Macrobius libro de sompno scipionis. q̄ puer quidā rōno papyrio nōie s̄p̄ p̄ri iūcto intravit in senatū sapiētū romanorū vbi q̄dā secretū hituz ē cōsiliū et q̄d nō licebat alicui reuelare sub pena capitalis supplicii. Cūq; papyrius domū rediit et m̄ interrogasset vñ v̄niret et quo isset. R̄ndit puer se m̄fuisse in cōsilio senatorū cum p̄re. At illa q̄ et qualia egerūt p̄res in senatu? Cui r̄ndit ille nō ē licitū d̄re quia sub pena capitis ne reuelat q̄s p̄ cōsules est decretū. M̄r audior audiendū secretū et silenciū pueri mō p̄cibus modo mimis et erroribus animi pueri indiuerſa in elinare in quantum poterat euerberat. cumque sic penis puero mimis fuisset molestaleuis m̄daciū cōsiliū accepit ut penā effugeret et tñ cōsiliū teneret secretū. Actū ḡ in senatu dicit eē vtrūq; melius sit ut vnus vir duas h̄eat v̄ores. an q̄d vna p̄cibus nupta sit q̄ dū

illa h̄ audist; atq; filium ut nemī secretū dicēt monuisset. Illa statim in secreto ad ceteras m̄onas retulit q̄d m̄m factū ē ut rōne feine h̄ secretū om̄s ut publicū h̄rent. Postea ab die om̄s ad senatū cōfluūt or̄tes ut vna p̄cibus duobus fieret nupta q̄ vni due. Senatores vero q̄ nam eēt ista m̄ferū m̄tempies cū q̄rent et q̄d sibi h̄ postulacio v̄llet mirabant; et nō ut puer rei prodigium pauebāt em̄ verecūdi sexus illā in pudicā m̄sam. Tūc papyrius intrans senatū dixit se timore matris q̄ sibi minabat; mortē hoc m̄daciū; muem̄ se ut secretū cōsiliū publicari nō possit. Tūc senatores m̄t̄m cōm̄dauēnt in zenu pueri ac statuēnt ut nullus puer in polterū cū p̄cibus ad cōsiliū accedere p̄sueret p̄ter papyriū q̄s ip̄ m̄cōsilio v̄luerūt m̄t̄e.

Castā et h̄cētā reginā d̄cet eē ut cui tñ i dignitate cōfēt; ex gr̄a om̄ibus honestate et castitate viuendi sit forma. Vnde refert p̄hos cōtra pouimianū q̄ duellius nobilis romano q̄ p̄mo romo nauali bello et t̄do eūphaue ac hostes vicit plā nōie v̄ginē duxit in v̄porem. que fuit tāte pudicie ut illo t̄pe q̄ cōtinēcia p̄cibus mōstrū erat q̄ vicū mex

emplū caste viuedni fiet h̄ duellius iaz
senex a timens corpore in quodam loco
audiuit ab emulis suis ex p̄bati sibi os
fecidū. Cūq; domū tr̄itis se cōtuliss; ac
vixi sue cōq̄tus fuiss; q̄re sibi h̄ non
dirēat vt huic vicio mederet; feciss; h̄
libēter inq̄t n̄ putas; oibus hoīb; sic
es olē. Laudabilis in utroq; nobis a pu
dica feina a si ignorauit viciū viri. a si
pacientē tulit a qd̄ marit; infelicitatez
corpis sui non vxoris fastidio sed p̄us
vicio sensit inimici.

Aniua vidua qd̄a cū eam qdam mo
neret p̄p̄quos vt alii nuberet allegās
ei pulchritudinē a iuuetutē florida. Il
la r̄ndit nequaq; h̄ faciā si enī virum
bonū inuenio vt aliū hūi nolo timere ne
perdā si malū qd̄ necesse est post bonū
pessimū sustinē sic et castitatē melius
seruare ipsa deceui.

Refert Aug. li. de ci. dei q̄ fuit ro
me lucrecia nōie dñā nobilissima mori
bus a gñe pulchima corpore cū men
tis pulchritudine cuius marit; collati
nus nōie h̄inc sel cōtigit q̄ filius tarq̄
m sup̄bi sextus nōie ad vidēdū castruz
suū collatinū nōie visitauit. Qui cū fuiss;
se ingress; idē vidit lucreciā mē mul
tas nobiles m̄tonas residētē. Cumq;

regis filius aim v̄tisset vt mores mat̄
ritatem a gesto lucrecie mēte reuolue
p̄imia tact; pulchritudine amore ma
lo. libidis capit; a ob seruato t̄pe cum
rex a roma abesset a collatino lucrecie
maritus in exercitū ill; sept; p̄fatis filius
regis ad castrū p̄dictū collatinū colla
tinū vb̄ i lucreciā viderat cū sodalib; su
is iuit. T̄biq; cū t̄onorifice fuiss; recep
tus a t̄ps quo de nocte hoīes quiescē
solent adueniss; patū q; ess; filio regis
h̄; decēciā. Ille nō vt hospes s; vt ho
stis cōlidēato loco v̄ci lucrecia quiesce
bat. Cūq; oia tutā sopita q; fuiss; in
buculū lucrecie clam intrauit. Sinistra
manu eius opp̄meus pect; m̄feris et
dextra manu gladiū tenēs dixit. lucrecia
sextus sū tarquim sup̄bi filius h̄cū in
manu est morieris si emisiss; vocē. Illa
p̄sompno oblit. p̄fēca tacuit. Tunc ille
m̄feris aim nūc p̄missis nūc t̄roribus
et minis inclinare in̄t; ad eō enī. Cū
q; aim ip̄ius velud lapidē mare noren
inueniss; adiecit nisi in cōiensis seruuz
meū iugulatū p̄us nuduz cor̄pori tuo
nudo a iugulato in h̄ tuo cubiculo soci
abo vt fama p̄ orbē discurat lucrecia;
ob adulteri causaz q̄ cū suo suo cōm̄i
sit iugulataz quisq; nouerit. Tunc illa

timens huius infamiam coacta consensit
Cuius regis filio expugnato decore mu-
lieris recessisset. Illa postera die ad pa-
tres et ad fratres suos et ad collatinum ma-
ritum suum atque ad brutum nomine proconsulem
ipsum tarquinum nepotem litteras ex suo nomine
destinavit ut statim sine mora ad eam
visis et auditis litteris venire non tardaret.
Cuius omnes advenientes sic plecuta est filius
regis tarquinum superbi sextus nudius tertius
domum nea hostis pro hospite intravit
Tu autem collatine scias vestigia alieni in-
secto tuo esse. Vixisti quod corpus vio-
latum est animo tamen insons videtur a culpa
me absolvo a pena tamen me non libero. Qui
autem hoc fecit et si in deum et in meum fecit
in suum tamen erit. si vos viri estis et ne aliquid
impudica exemplo lucretie vivat. Qui ac-
cipe voluerit exemplum ex culpa non negli-
gat exemplum ex pena et ideo gladium quem
veste occulte habebat exemit ac se propria
manu insuereavit sic quod motua cecidit.
Tunc bruto et matre pro et fratres et matris
et omnes amici gladium quo se permisit acci-
piunt Jurantque super sanguinem lucretie nun-
quam cessare donec progem tarquinum de ro-
na expellant Ac non permittant de proge
illa aliquid rome regnare in posterum. Quod
et factum est postea corpus lucretie mortue

romam deferunt in populo tantam seditionem; Fa-
ciunt ut tarquinus exulare cogatur apud
arduam. quod apud gabios sita est. Sextus
vero et omnes actores gladio eodem quo lu-
cretia seipsum interfecit peremerunt.

Mores quoque debet habere maturos ut in
ea sit omnis timor et verecundia. Mulier nam-
que perdens verecundiam statim cum ea
perdit pudicitiam.

Vnde dicit symaco. Quorum mens in ho-
nesta est inbrevis frons est. et ambo in
ipso quoque corporis decore verecundia plus mi-
ter mulierum super omnia verecundus ac mo-
destus aspectus plus reddit amabilem.
Que et si in viro laudatur magis tamen elu-
cet infemina.

Refert seneca. Quod artesilla nomine
vixit quodam tunc fuit verecundie ut amico
suo pauperi et paupertate simulati ego qui
dum nec habet confitenti etiam et latenter sacrum
cum pecunia plumari supposuit non ac tep-
tans verecundia animi diceret ut acciperet
nec aliter ut acciperet desiderans magis pau-
perem invenisse quam accepisse.

Interdum enim qui iuvat fallendus est ut
habet nec aquo accepit sciat. Res enim lo-
quitur nobis catentibus.

Eligenda est enim vxor que sit honestis
parentibus orta ut plurimum enim filii earum

o
uores feminarū sequūt' aq̄bo traxerunt
originē. vñ dicit' q̄ quidā vxoreꝝ ducē
volens accepit cōsiliū a q̄dā p̄bō q̄iez
ducēt. Cui ille r̄ndit Illam m̄mōio du
cas cuiꝝ m̄ez a auia nouēis fuisse pu
dicas talem em̄ filiam estimo qualem
matrem cognoui.

Erudire d̄z filios a filias in omi cō
tinēcia a suāe illud ecce filii tibi sūt eru
di illos filie tibi sūt sua corpꝝ hilaruz.

Dicit em̄ helynādus. q̄ necessaria ē
p̄ncipi scia s̄arū cui leges d̄ni cotidie
p̄cipit' legē. hinc est q̄ in s̄is regū ro
manorū n̄ ille legit' ad regē fr̄acorū
hortādo eū vt liberos suos lib̄abilibꝝ
disciplinis instrui facēt. adiecit inter ce
tera Rex illē ars ē q̄si azma coronato.

Octauiano cesar filios suos erudire
fecit natare / saltare / castitudē sagitare /
et quicq̄d ad miliciā p̄tinet. filias q̄z su
as. ofuē. texere. incit ē. nere. a quicq̄d m
lino seta vel lana fit arte d̄kere man
dauit. Cūq̄z a suis carioribꝝ q̄rētur cur
hoc facēt. Ille r̄ndisse fert'. Cū hodie
sim d̄ns orbis nescio vtruz filii mei ad
extremā paupertatē in futurū deueniāt
et ideo siq̄s artes docti fuerint honora
bilē vitā d̄i eē poterūt.

In omni callitate suante sunt filie.

Legimus em̄ sola cōtinencia aliquas fili
as v̄l v̄gics igit' dignitateꝝ meruisse.

h
Nā refert paulo lō gobadorū histo
ricꝝ q̄ in foro iulii fuit q̄dā ducissa ros
milda nōie habēs quatuor filios. a du
as filias / cōiugit' q̄ tartano rex vngaro
rū quā a aduari d̄ci sūt / obsidēt castrū
et ciuitatē s̄i vbi ip̄a erat cū liberis fu
is. a vidiss̄ de muro ip̄m regē pulchē
mū corpore eiꝝ amore capta. occulte ei
demandauit. q̄ si vellet eā in vxore du
cere. sibi castrū traderet. Cūq̄z ille pro
mississ̄ ac iuramēto firmass̄ a capto cas
tro vngari huc a illuc discurrēt a dū
mulieres a hoies caperēt filii auzꝝ e
rūt. Quorum m̄mo grimoaldo nōie.
postmodum b̄nūctano dur. deinde loā
gobadorū rex extitit. due filie eiꝝ a rep
tis caribꝝ pullorū fetēcū a mortuorū
supposuerūt mammillis vt ex carne ma
millarū carnes pullorū calefacte feten
tem odorē reddēt a sic intacte relicte
q̄z v̄ginitatē suarent. Cūq̄z aduari ad
eas accederēt a nimīū sentirēt fetores
eis relictis ad semuicem loq̄bant' q̄ fe
tore sunt iste lōzobarte. Vna v̄o earuz
postmodū regina francie facta ē a l̄a
allemanie fuit regi nupta. Rex vero p̄
dictꝝ. s. carthano nōie m̄rem earū vna

sola nocte sibi in m̄imomo copulauit
volēs suare p̄missum. Postera v̄o die
duodecim vngaris illudendam publice
tradidit. tertia v̄o die p̄nanū v̄l p̄nata
lia seu pudēda fecit palo ligneo vsque
ad gulā vel collū transfigi. Talis libi
dimosa vxor m̄q̄e que p̄p̄t̄ cōcupiscenci
am suā ciuitatē suā p̄didit talem debet
et decens est h̄re maritū.

De forma et officio alpirorū. C.iii.

Equit̄ de fōis et officiis Alphi
letū qui sūt r̄gis assessores v̄l
cōsiliarij Vbi sciendū q̄ a p̄hi
les in iudo p̄dicti p̄hi muētōis
huius iudi fuerūt sic foētū vt patet h̄
in figura q̄a admodū iudicū assessorū
in t̄bunali residēs cum libro ap̄to ante
oculos. et q̄a cōtingūt in regno diuersa
mala et diuēse cōtencōes diuēsimodē v̄l
lites et diuēsis de causis oriri. Ideo ne
cesse fuit et ē esse duos iudices vnū cō
tra vicia et defactis plurimos castigan
dos et dāpnādos. Sc̄dm̄ aut̄ ad distuci
endū cās et lites circa possessiōes et res
t̄pales et huiusmodi recte et iuste iudi
car̄do et sentēciā de v̄orū n̄ h̄ p̄ officii
est r̄gi cōsultē leges de mādare p̄ncipis

ēdere totūq̄ regnū moribz iformare
Causas iustas fouere. Secundū allegata
sententias diffinire.

Cōsilia equa et iusta sine p̄sonarū
accep̄cōe postulātibz oñdē. atēplaciom
intēdē. vt qd̄ alij operant̄ manu et ip̄i
m̄te et sua sapiēcia disponāt et ordinet
v̄niuersa necessaria regni.

Debet em̄ iudex cōstās eē et firmus
vt nō amore pecunie aut iuore iudicē.
aut carnis origine corrūpat̄. Quantū
ad h̄ dicit seneca. in libro de b̄n̄f. q̄ po
tencior erat d̄rogēnes alexādro omnia
possidēte plus em̄ erat q̄ ille noll̄ ac
cipere q̄ qd̄ istz possēt dare.

Dicit etiā q̄ marcū tullīū p̄p̄i romāi
nomie cū obsidēt sammitas. i. b̄n̄uetanos
et illi audissent eū paupem eē rebo tu
lerūt ad eū magnū auri pondus. Cūq̄
in castris inuēissent eū sedētē ad cenā
et lignis vab̄ in cibo vti n̄ aureis cogi
tauerūt eum paupem dītem velle fieri
dixerūtq̄. Ecce q̄tibi munus sammitē. i.
b̄neuētani deferunt postulantes vt de
obsidione discedas. Quibz ille r̄ndit. Nā
rate inq̄d̄ sammitis Marcū tullīū magis
velle locupletibz imperare. q̄ ip̄z locu
pletē esse. et memētote eū nec acie exer
citus vinci. nec pecunia cōrūpi. Malum

critum illud habet q̄ uirtute et meritis
effici debet cū a pecunia tēpat̄.

Refert helynādo q̄ demostenes cū
aristodemū auctorē fabularū itrogas
set. q̄rum mercedis ut agēt accepisset.
et ille r̄ndissz auri talētū. at ego ait de
mostenes plus accepi ut tacem. Ita iu
dicuz causidicorū lingua causidica aut
est dāpnosa vel dāmfica ut eā sicut di
ci solz fumbz argenteis uicias. apud ad
vocos igit̄ etiā ipz silēciū venale est
si vero sit causidica sic ē salutifera rei
causam et sententiā diffinens.

Vñ refert val. q̄ cum senato consul
tus rōnoruz In ipso senatu gr̄et de duo
bus. Quorū vns erat paup. alt̄ ditissi
mus sz avarus q̄s eorū eēt apcōr ad re
gendū et iudicādū rem publicam et ad
mittēdū in hispaniā. Scipio emillarius
r̄ndisse dicit̄. Neuter m̄ mittendus vide
tur quia alt̄ nichil. habet. alteri nichil
satis est. Eō in iudicibz re pbans paup
tatez et auaritiā. Itaz avaro etiā obolo
indiget. cū sit pecunie seruus non dñs

Paupertas voluntaria est minimum ap
ta in iudice Ideo legimus q̄ dum ro
mani amaerūt paupertatē habuerunt
vbqz dominiū Legimus etiā multos
roāncrū maxime pfuisse reipublice et

ita eos paupes i puatis rebo ut in mor
te de publico sūptu exequias celebrare
necesse fuerit. filias quoqz eorum sena
tus tradisse legit̄ nuptui. Ac postquā
spreta paupertate diuitis inbzantes bel
la suborta sūt inestimoia et varia c̄mi
na pullulaēt. Vñ. augu. Nulluz crimen
abest ex quo r̄dāna paupertas perit nun
q̄ maior est animo q̄ vbi aliena se po
suit et fecit sibi pacē nichil timēdo. fecit
sibi diuitias. nichil occupescendo

Val. dicit. Quod locupletē facit nō
multa possidere Sed modica desiderare
Attēdat etiam iudices se etiā amo
re priuato v̄ odio in iudicio moueant̄.

Nam amor omis cecus est
Et idō Theophrasti fuit sentētia am̄
tium iudicia ceca esse. Vñ qd q̄libet hō
p̄ceteris seipm amat. Ideo i iudicio sui
facilis errat. Amor namqz puato mē
tem excecatur vehemēter

Refert Marcus Tullius. li. p̄mo. Qd
godares magns ad alexādrū ait natu
ra mortaliū. hoc noie praua et finitē
dici potest. q̄ i suo quisqz negotio be
betior est q̄ in alieno.

Itā in iudicio fugiāt. Tullio dicit q̄
irato facins etiāz consiliū putat

Et socrates dicit q̄ duo sunt maxie

cōtraria cōsilio ira et festinatio et Gual-
teris in alexandro. si is incidit te iudi-
ce dirige librā. iudiciū nō flectet amor
nō munera palpēt. nō moueāt stabile
persone rezeptio mentem.

Refert helymādo q̄ cābīes rex p̄
sarū adeo seuerus fuit q̄ q̄sdā iniustum
iudicēz q̄ ob odii et animi liuorē ira p̄cus-
sus emulū iniuste dāpnauēat. viuus ex-
coriari fecit. et sup̄ sedem iudiciariāz cu-
te iudicis cooptā. filiū iudicis sedē fecit
vt filius timeret iniuste iudicare. penā
p̄ris et iudicium horrens. iusticiā tibi li-
bera itatem teneret.

Originē carnis sue a se retrahētes eq̄
p̄siant vt legem suis paciātur. q̄ aliis
p̄m̄sgant. Catho dicit patre legem q̄
ipse tuleris.

Refert vaf. OS zalētus consul cum
filius suus adulterio eēt de p̄ hēsus et p̄p̄
hcc vtroqz oculo carere deberet. ac rōna
ciuitas p̄p̄ hōrē p̄ris. ne h̄ iudiciū fieri
et supplicauit et sic aliq̄ntm̄ repugnā-
set. ad vltimū p̄cibo p̄p̄i victus ne lex
a se cōdita violaret̄ suo p̄ris oculo. dem-
to filii eruto oculo vtqz visum et vsum
videndi reliquit.

Legimus etiā q̄ndā romanū cōsulez
qui legem condidit vt morte dāpna

ret. q̄cū qz fero senatū intreret et ipemz
casu de villa venēs subito ad senatum
vocatus oblitus ferrū deponē. a cōsedā-
tibus momtus cur oblitus fuissz gladi-
um deponē Ipsemet quo cinetus erat
gladio corā toto senatu exermisse fctur.
et q̄ senatus voluit p̄p̄a māu se p̄mie.
S3 heu hodie multi iudices illud faciūt.
q̄d dixit Anacharius q̄ dixit leges si pes
aranearū telis. sicut em̄ illa alia maīda
et valēciora En̄ meūt infirmiora vero
vt muscas tenēt et retinēt Sic leges in-
firmiores et p̄p̄ares ligāt. maiores et
potēciores nō cōstringūt. Et ideo ex h̄
nascūt̄ be. la ciuilia et amorū discōdie.
sup̄ minores excent latrocinia. equitū
coacta vicia. Nec mirū. quia q̄s dicimz
amor vel timor nō retrahit pena p̄m̄
gate legis nō punit. Necesse ē in oē sce-
lus et flagiciū dilabi Cū v̄o lex in solen-
cias potenciū p̄seuerare p̄ penas exag-
gerat statim inferiores castigat.

Contēplaciōz et lectōm̄ icripturarū
debet intēdere. Nam et si fabricorū artifi-
tes lignorūqz cesores multa opera se
glentur educē et agricolae se vtilēs mūdo
predicēt hii tñ iudices cōtēplātes p̄a
oibus h̄is faciūt et opant̄. Vnde dicit
seneca Crede nichil q̄ michi agere vñe

maiora agunt hūana deūa q3 simul Ec
tant Ideo artificū honorū nīsa est qes
nīsi raro vel rectio iudicū ipa opofuit.
et ideo dicit agellio in li. noctu3 acuta
rum de socrate. q3 ltare qnq3 confueue
rat ita cogitabūdu3 vt p vnā die3 na
tralem a sumo lucis ortu vsq3 ad soles
alterū orientē in mobilis iustē vestigiis
ore atq3 oculis ad eundē locu3 directis
tanq̄ quodā secessū a mēte. atq3 omni
facto a corpore delicto a interrogato
cui attentū se eē dixerat. Mūdanū mqt
cogito tocius em̄ mūdi se incolam et ci
uem arbitrabatur.

Refert vas. q3 carnoades laboriosus
et diuturno sapiēs. cū ad mēsam sedēt.
et cogitationib3 in tm̄ inlebat vt ma
num ad cibū pone obliuiscēt. sed mellis
sa vxor eius q̄ magis vite sotietate. q̄
carnali copula sibi iunxat t̄p̄ato inter
studia a medie succurendi officio t̄p̄e
am eius vsib3 necessitatis aptabat. ne
vir nobilis a sapiēs fame p̄iret. Didio
ad alexandrū dicit nos nō fumus incole
hūius mūdi. s3 aduene. nec ita venimus
in orbem terrarū. vt in eo libeat sistere
sed trāsire nichil em̄ indecorū pene cō
tingit quippe qui mūda cōscie p̄gredi
n ur. vt expediti ac faciles spaciuz p̄po

Itē sup equo vrb3

Iti decurrant itineis et s de alpbilib3
dicta sufficiant.

De foē a officiis militum. C. lili.

Itē sup equū oib3 armis de
coratū. impositū equo ad plium
toto et apto. cū vallēb3 foētū
nouēimo habuit em̄ galeaz m
capite. hastā in manu dē3 clipeo p̄tec
tus fuit. in leua ensē3 a clauā. a gladio
cinctus erat a incuis manubēo clipeus
appēsus fuit in latē sinistro plectas in
pectore ocreas ferreas in tibia calcāia
in pedib3 In. m. i. b3 ferreas cyrotecas
lōi tū accingūt balneant. s. cū p̄mito
militant. vt. s. nouā vitā a honestam
ducant et mores Inordimib3 p̄noctant
a deo postulantes eis per grām bonari
q3 deficit eis a natura. Per regē v3 p̄n
cipem accingunt. vt cuius debēt eē cus
todes coadiutores et protectores. s. sui
regni a cōporis p̄pi ab eo accipiāt dig
nitatem et sumptus.

Igit̄ in milite sint s3. Sapiencia. Fi
delitas. Liberalitas. Fortitudo. Misericor
dia. Custodia p̄pi. Legū zelus vbi q̄ ar
mis corporalib3 decorat̄ a morib3 pol
leat. Quāto em̄ militacis dignitas alios

creedit fuerētia et honore tāto magis
debet emmē v̄tutē in testimōiū v̄tutis.

Sapiens em̄ debet eē nobilis miles
et expertus an̄q̄ em̄ miles ad cinglū mil
licie veniat. tyronem necesse ē eē vt̄ diu
turna exp̄iēcia doctus sit aptus ad re
gendū. Cū vita bellāciū in manu sit mi
litum pp̄ qd̄ n̄ si belli cura cōmittit̄
ideo necesse est prudētē oē plus em̄ op
atur in bello ars n̄ exp̄iēcia prudentis
militis q̄ fortitudo. Ex imp̄iēcia v̄p̄ mex
p̄iēcia n̄ audacia militis. necesse est em̄
pp̄m in capidōs p̄cipiū r̄uere cū prin
ceps milicie nō prudēcia sed audacia
sola sup̄ hostē mit̄ trūphare Idcirco
nemo iuuenes vel tyrones eligit duces
eo q̄ nō cōstet esse prudētes.

Alexāder macedo oriētis p̄tes p̄n
sicus. Egiptū. Iudē. A. yam. Thaldeā.
Indiā. n̄ v̄iqz ad cōfinia bragmanorū
veniens prudēcia magis antiq̄ruz mili
tum q̄ tyronū fortitudinē deicit.

Legim̄ in rōna historia. qd̄ miles
quidā nōie Malechita fuit tāte sapie n̄
fidei. qui mortuo impatore cōtra ch̄lto
nem nōie fr̄em suū ḡmanum. eo q̄ Af
fricam pp̄o iuri absqz scitu lenatu apli
are vellent bellū moueret protuēda re
publica Ideo melchita prudēs et sciēs

habebat duos filios q̄s gylbo p̄dēs oc
ciderat n̄ in scōs xpīi inimia crudelitate
seuebat Et malechita sciens. q̄ntus in
rebo desp̄atissimis. ōo hōis p̄ fidez xpīi
virtutem h̄eat. Capreā insulam adit.
Inde secū scōs viros ibidem exilio dāp
natos adducēs cū quibz inōnibz cōti
nuauit tribz diebz n̄ noctibz an̄ triduuqz
quoqz an̄q̄ hosti cōt̄iguo fieret creuit
beatū Ambrosiū nocte paulo an̄ defūc
tum vbi n̄ qn̄ victoriā capet diez libi
iudicauit. Expletis v̄o tribz diebz n̄ tri
bus noctibz in ōomibz n̄ ymp̄is de vic
toria Facto securus cum q̄nqz milibz so
lūmodo. aduersus octo milia p̄gens di
uino nutu sine bello inde b̄ndictiōm ac
cepit. Quo visō ḡl̄boni barbari destite
rūt illico terga v̄tētes. ac ḡulbo fugā
arripiēs ascensa nauī. cū qua in affricā
venit et redit post aliq̄s dies strangu
latus ibidē iteriit. Hii duo rōm̄ milites
germaniqz fr̄es in affricā ptuēda re
publica missi fuerant.

Huius etiā militaris sapiēcia resplen
duit in ḡl̄olis militibus. sponathe n̄ sy
mone maelchabei qui cōtra apollonium
regis demetri ducē pugnātes cū essent
pauci n̄ apollonio in m̄p̄itud me eq̄tuz
cōfidēt cōtra ip̄os milites de m̄ae v̄iqz

ad vespam iacula mitteretes elabere fe-
cerunt. atq; sic ipis equitibus fugatis in
eos irruerunt et ipsos debellauerunt.

Secundo fideles debent esse milites pnci-
pibus. militis nomen amittit qui pncipi
fidei suare non nouit. Preciosus lapis et
margarita prefulgida est fidei firmitati
admixta militia.

Refert paulus longobardorum histori-
cus onulphum nomine militem titinensem vsq;
papensem domino suo regi nomine pentarich
tanta felicitatis signa monstrasse ut se
morti pro salute domini sui exposuerit. Nam
cum grimoaldus benuentanus dux de quo in
fine capituli de regina. mentionem feci per
garibaldum ducem thaurinensium pncipem p-
ditorem corone regie in effecto egodibito
longobardorum rege ad regni guberna-
cula puolenciam atq; fraudulenciam ascen-
disset fugatus etiam dicti egodibiti frater
germanus nomine pentarich vsq; ad vnga-
ros fuisset. Onulphus miles dicti penta-
rich regi conciliari grimoaldo curauit. ut
de vngaria nisi ob timorem grimoaldi nec
vire poterat saltem ad pedes regis ve-
niens et veniam petens et securam uitam
sine dignitate tamen egali quam sibi debebat
posset deceter ducere at ubi cum reconcilia-
tio esset expleta grimoaldus rex postcris

temporibus nimium liguis maledicis credu-
lus ipse patarich quem sibi conciliauerat
in crastinum occidere disponens et vna que eum
inebriare possent ne sue saluti prouideret
ppriam mandauit. Que res onulphum
militem ipse patarich non latuit. Tunc
q; accersito armigero suo onulphus pa-
tarich domum intravit. ac ibidem armigero in
cubiculo ac lecto relicto ipse patarich
cooperum lecti stramine. sero tamen pprium
armigerum de domo educens. cum iniuriis
ac verberibus eum ad domum ppriam adduxit
regis exaribus ante fores domus patarich
collocatis. et opimantibus educum armige-
rum onulphi non dominum. Sane autem nocte cir-
ca gallicantum onulphus miles ipse domini
sui patarich de muro titatis cui domus
stebat fune submissio emisit. Qui accep-
tis equis pasualibus fugiens ad ciuitatem
alteritatem puenit. et de loco illo ad regem
francie pperauit. Cumq; facto mane onul-
phus et armigerus fuissent a rege detenti
examinatiq; fuissent de modo et de forma
quomodo patarich dominum suum liberas-
set rex suis consiliariis que pena essent punire
di. qui sic contra regiam voluntatem fecerit
et cum vnus capitali supplicio et alius vi-
uos excorandos diceret. Alius vero eculeo
crucis pedere dignos affirmavit.

Rex rēdit p̄ illū qui me nati fecit.
Isti nulla morte sūt digni s; oī honore
qui sic fideles dño suo extiterūt et iteo
gmoaldus rex eos multis honorib; et
munerib; p̄mīauit. Garibaldus v̄d̄ pro
ditor a taurinēsiū dux p̄manū armigi
egodib; q̄ndā regis. qui sua p̄dicatione
ip̄m vita a regno p̄uauēat in solēpnī
festo a ecclesia. sancti Jobā. bap. apud
taurimū iuste a m̄sabiliter m̄fēs est.

Nō aut̄ solū eos eē decet fideles ad
duces a p̄ncipes. sed ad seip̄os vt fideles
iungāt̄ amicitia inuicē. s. milites a mu
tuo respectu se adiuuent.

Multū em̄ acies militum timet̄ ab
hostibus. cū in eis amicitie a fidelitatis
vinculū inuolabile opinat̄. et hostib;
oppom̄t̄. at cōtra cū in acie militū disti
dia orit̄ raro belli victoria expectatur
Milites & se sic amore mutuo foueant
vt honore altius suā putēt victoriā eē
et morti milites palēo se exponāt.

Tales fuerūt illustri milites yoab
et abysai. qui contra syros a amonitas
bellantes sibi inuicēz fidel̄ amicitie sub
sidia p̄stantes hostes infugā verterūt
Vñ dixit yoab ad Abisai esto vir fortis
et pugnemus p̄ ip̄so n̄ro. a p̄cūitate
de i n̄ri. a si p̄ualuerunt aduersu me syri

avis n̄ in adiutorū. si at̄ filii amon pro
uoluerint aduersū te auxilia vt tibi sic
q; p̄ugnantes om̄s fugauerūt.

Legimo etiaz q̄ amon a phicias sic
vocati fuerūt nobiles milites ac picta
gere discipuli hū inter se t̄sem iurēūt
amiciciam vt cū alterū d̄ponit rex si
q̄lie apud siracusam constituto m̄fice
vellet. a is t̄ps ab eo quo p̄usquā per
iret domū p̄fectus vt ordinaret res su
as impetrall̄ alter vadē. i. securitatem
pro eius reditu tyrāno dare nō dubita
uit. a ip̄mq̄me at̄ p̄fata die nec illo ita
cito redēute vnusquisq; stulticie t̄mer
ariū sponsorē d̄p̄nabat. ac is se amici
cōst̄icia nichil se metuē r̄ndeb̄. Et
q; momento v̄o a hora a d̄ponit̄ q̄ con
stituta qui eam accepit sup̄uenit a ad
miratus eorum animū sup̄p̄iciūz remi
sit. Et q; insup̄ vt ip̄m insocietate ami
cicie a interci sodalis gradū recipere
rogauit. Ecce vires amicitie mortis cō
tēptum ignorare. vite dulcedinem ex
tinguere. Crudelitatem mansuescere. Odi
um in amorem cōuertere. Penā benefi
cio pensare nouerat et mereri.

Suetonio dicit q̄ Iulio cesar amici
cias nō facile admisit. a constantissime
st̄inuit. Scipio affricano dicebat n̄ se

difficilius q̄ amicicias vsqz ad extremum
vite diem pmanē. Interdū em̄ amicicie
dirimunt̄ amore concupie a cōsideraci
one iurure honoris a supbie vsq̄ alicuius
cōmodi cā. vel sic amicicie dirimuntur
aliū aut p̄t̄ bonū honorale aut p̄pter
bonū vtile aut p̄t̄ bonum delectabile
p̄t̄ h̄z amicicie aut debilitant̄ aut tōli
ter cōrumpunt̄. s. p̄tali bono quo vsqz
fiet semel adipisci nō potest.

Vere amicicie difficile repiūt̄ i illis
qui honore rei publice vtriant̄. vbi. n.
h. uenies q̄ i. drem amici suo anponat.

Liberales milites eē oport. Cū. n. mi
les p̄p̄a cōmoda respicit subditos sibi
tyrones luct. inuidia p̄mit. Cū vero cō
militones corpora p̄p̄a piculis eant ex
ponē ductores v̄o milites sūptus et lu
era n. multiplicare cōspiciūt. cicius visis
hilitibz terga v̄tūt. fit qz sepe vt apud
eū cui multiplicauit pecūiaz neglecta
victoria sibi cedat auaricie tenacitas in
tuimam.

Quāti hodie defecē viribz qui copii
attenti habūdare cupiere. Preuideat q̄
miles libertatē h̄re in suis. ne auaricia
ductus tenacitatē lucrū putans. i. ostis
crulus alieno ere diues affectus suum
p̄p̄m liberalitate sollicitet vt q̄ natura

belli respuit sine viribz pecūie attēpte
tur sepe em̄ fit vt q̄ natura negat pe
cumia vincat. a ideo sūma vigilācia at
tenden dū ne imminēte belli piculo pecu
me fiat exaccio. attende tibi plane tu q̄
nūc dñaris sed cui alii dñant̄. Intra vt
bēn spoliato p̄p̄is extra ad q̄ ofugies
refugii alienuz. si tu p̄p̄is p̄ tuos arden
tes auācia spoliāis nūq̄ ext̄ os extimes
ditari absit sermo cū sua relinq̄ns ali
ena sp̄ans diues fit.

Cōmunia igit̄ sint iter milites dñia
preter arma lucra vt q̄bz debet eē con
munis victoria lit a p̄da. a ideo dauid
in li. re. dixit. eq̄. ia erat porcio descēdē
tis ad p̄lium a remonētis ad s̄reinas
p̄pter q̄ remanēcū volūtas ext̄uc ext̄i
tit vt nō solū milicie haberēt p̄ncipez s̄
et regnū postmodū coronā haberēt

Alexāder macedo in fōma simplicis
militis pori indoruz regis curiaz visita
uit vt p̄se ip̄m ip̄is itatū et miliciā ex
ploraret. Cū igit̄ alexāder a porro re
ge honorifice fuiss̄ recepto a q̄suiss̄
de alexādrū v̄beribz ac cōsuetudinibz n̄
alexādrū porro putās. sed antigonom
alexandri milite eū inuitauit ad mēfaz.
Alexander v̄o sub antigoni nōie suscep
tus post cuiuscūqz ferculi delacionem

Senoz mosen

vasa aurea argentea dapifera clam et
furtum sibi vt ipa vendicabat. at post
q sup huius alexander poro eēt regi p
seruitores dapiferos accusatus post ei
bum alexāder regi assistit? a q̄ltes sup
hūis fert? r̄idisse oro dñe mi rex vt tu
is assistētes fōtes milites lateribz alex
andri cōsuetudines a munificēciā audi
ant q̄ cū factū eēt alexāder sic p̄loq̄t?
Mi dñe rex. audiēs ego maximā famaz
tui maiorem eē alexādro tā in milicia.
q̄ expēsa at te ego antigono miles cō
fugi. vt tāq̄ maiori tibi nō sibi possem
assistere. verū q̄a lex alexādrī ē. vt oīs
miles post cibū vasa aurea argētea in
quibz sibi ad mensam cibaria mīstrāt?
ip̄a sibi vēdicet a asportz. te nō minore
eo putās eandē cōsuetudinez in tua cu
tia h̄uare decreui. Qd̄ audientes milites
pori eū relinq̄ztes a alexandrū ducē se
q̄ztes in castra muneribz onerati. vna
cū rege alexandro contra ip̄m porū re
gem indie vniētes ip̄m occiderūt to
tamque indiam alexandri dicioi sub
iugauerūt. memento miles bursa clausa
a nullo tibi offerri victoriā. Munia cre
de m̄ capiunt h̄ oīs q̄z deos q̄z. placatur
deus iupiter ip̄e datis. mulcēt v̄ba au
tes tibi fit r̄nsio mollis. at cū pecunia

1292

Fundit? belli negotia ppetrant?
Fortes milites eē debēt n̄ tā fortia
dine corporis q̄ animi p̄liq̄z fortissimi
robore corporis debiles sunt aīo. Mag
ni corpore fortes eē possunt raro autē
aīos eē credimz. Mediocres vero ma
gis animosos et ad bellum aptum erit
manus.

nō sc̄z vegetū de re militari. li. p.
ca. iii. vñ eligēdi sūt a confluent homi
milites. s. qui medio mō se h̄nt ad a p̄pi
q̄nōm a elōgaciōm a solis calore qui n̄
nimis h̄ndant in sangne nec nimis mo
dicū sed quia h̄i curant per dē nimis.
nec formidāt simplicē p̄dē sanguinez
sicut q̄ in ext̄ mis se h̄nt. Qui at̄ lōge di
tant a solis calore hūidissimi sūt a ha
bundant in sangne. Qui v̄o nimis p̄pe
fūt siccī iteo nimis modicū h̄nt a timi
di sūt. Tū sc̄z eūdē veg. v̄ sup̄ cōst̄at
q̄ in omibz locis a ignaros a strēnuos
nasci a gēs gentē p̄cedie in bello fortis
est qui patit? a nō deducit?

Legimz codrū ducem. tāti fuisse ai
mi vt cū eēt athemēsium p̄nceps eree
citus. cōtra poliponēses ad bellū pat̄o
et inter ip̄as acies lex eēt edita a q̄daz
p̄dolo vel deo p̄nūciata. vt illi victores
existerēt a fieret. quorū p̄nceps et dux

Handwritten notes and signatures in the right margin, including the name 'Senoz' and various scribbles.

exercitus cadet. hic codrus hitu suscep-
to non militari in hostes se dedit. ut sic
ab hostibus percussus ad mortem populi suus
seu exercitus victoriam optineret. Maluit
enim mori ut viverent sui. quod vivere suis super-
atis. dulce et decorum est pro patria non ori-
gine sine spe magne felicitatis pro patria
se offerre ad mortem consueverit.

Misericordia in milite debet esse non est
quod tam perclarum faciat militem quod cum ad vic-
toriam venerit vivificare perstratus cum
possit occidere fere potius quam militis opo-
sitione aduersarii non victoriam sed cruorem sine.

Propter quod legimus quod cum silla tonorum
dux egyptus esset multas victorias contra
tonos inemptos habuisset interim ut pri-
mo bello apud apuleiam. x. milia occidisset.
Quintus catulus palam sille dixisse fer-
tur. sille modo esto misericors. cum quibus vic-
turi sumus si armatos in bello in pace in
ermes occiderimus. Summus genus vindic-
est et gloriosum perire cum possis occidere.

Ubi val' maximo de memorialibus dicitur
libro. v. sic inquit Eggius est hostem ducere non
minus tamen laudabile infelicis miseri. quia
sicut infantem quasi gloriam bellica virtus ita
periculis et infanti amore clemencia metus.

Hinc bonus miles Yoab. dux exercitus
dauid de belato absolone cum suo exercitu

cecine buccina et retinuit populum ne perse-
querentur fugientem israel. volens prope multitudi-
nem. Ad cuius non erant exercitus quasi. x. milia hominum.

Hinc etiam Yoab expugnavit abner prin-
cipe exercitus saulis cum viris suis dum
fugientem abner insequeretur. sic ad eum loquebatur
abner. Num usque ad dimissionem tuam mureo
deseruet? an ignoras. quod periculosa sit de-
spacio? usque quod non dicas populo ut omittat
persequi fratres suos. Quo audito pius mi-
les yoab insonuit buccina. et iteque omnes ex-
ercitus nec persecuti sunt ultra israel nec
inire certamen.

Custodes populi dunt esse milites. Cum
enim populi multitudo in castris moratur mili-
tum acies semper inuigilet. Nam ob id legi-
ones militum a romis de diuersis nationibus
romam vocate sunt. ut quatenus et propriis artibus
populares vacare possent. sed enim propter arti-
fex artificio commotus intendere et bello va-
care sine interesse et ideo milites populi cus-
todiant. ipsi vero populares militia septem arti-
ficis sollicite insistant. Quomodo securus
belli tempore agricola erit. nisi militum assue-
uerint vigilancia et diuerna custodia?
Sicut enim gloria regis sunt milites. sic et mi-
litibus necessaria elegantia populares arti-
fices sicut enim nemo sibi militat. sic et ar-
tificum nemo sibi laborat. Custodiant igitur

militēs p̄p̄m vt p̄p̄s pace gaudēs mī
litibz sūptō accumulēt ⁊ impensas.

Legimus. n. q̄ Athis rex geth dauid
militi dixit. Ego custodem capitis mei
ponam te omni t̄p̄e.

Zelare etiā debet p̄ legibz milites
quia regiā magestatē nō solum armis
decoratā. sed ⁊ legibz oz esse ornatam
laborare debēt milites vt iuste leges
diligentius obseruent. Quēadmodū re
fert trogus pōpeius deligurio. quodā
nobili milite. q̄ dictauit q̄sdam leges ⁊
quia p̄p̄o dure vitabant. tū etiā q̄a ius
te erāt actorem earū appollinē delficiū
dixit fuisse. Cūqz eas p̄p̄s p̄t̄ earum
duriciē solue voluisset ⁊ ligurius p̄p̄m
in ciuitate iuramēto altrinisset. q̄ eas
non solueret. donec ofuluisz delphicum
ac reuersus r̄nsū reportaret ad certam
insulā in exiliū iuit. ibiqz p̄petuū exiliuz
egit. vt p̄dicte leges obseruarent. Cūqz
a p̄p̄m q̄ mort. ossa sua in mare man
dauit p̄ici. ne si forte post eiuū mortē
ossa ad ciuitatē adiuratā fuissent delata
clamarēt se eē absolutos a iuramēto.

Predictas at̄ leges q̄a iuste erāt ⁊
vtilēs ⁊ vt oguscēt. s̄ descripsimo.

Prima lege p̄p̄m in obsequiū p̄nci
pis ⁊ p̄ncipes in obsequiū p̄p̄i atqz ad

iusticiam impios infoēuit. Secūda omibz
p̄ amōiam p̄suasit. estimans laborē mī
licie assidua frugalitatis cōuetudie fa
ciliore fore. Tercia emī singla nō pecu
nia. s̄ cōpensaciōe digna rerū empede
iussit. Quarta auri ⁊ argenti vilioruz ma
teriā instituit. Quinta ad nūstraciōz rei
publice p̄ ordinē diuisit regibz p̄tate.
bellorū mgr̄atibz iudicia ⁊ ānuas sanc
tiones. senatui custodiā commisit leguz.
Populo eligēdi v̄l creādi q̄a vellez mā
gistratus p̄tate p̄misit. Sex fūdos om̄s
eq̄litez diuisit. vt eq̄ p̄mōia neminem
aliis potētiore voluit. Septima diuina
ri om̄s publice iussit. ne cui diuicie sint
cā luxurie in occulto. Octaua iuueibz nō
amplius nisi vna veste vti toto āno p̄
misit. Non. p̄ ueros paupes. n̄ infozo s̄
in aḡ deduci iussit vt p̄mos ānos. nō in
luxuria. aut i ioco s̄ i ope agēt. Decima
statuit v̄gines sine dote nubē. Xi. vt ux
ores eligēt. n̄ pecunie cā v̄l pulchritu
dinis solū iussit. Xii. maximū hōrem q̄
diuitum. s̄ p̄ ḡdu etatis senū eē voluit.
N̄qz at̄ legē sanxiuit cui o p̄m ip̄e suā
do alius n̄ fuerit exēplū. Tres etiā leges
zelatōes fuer̄ illustres milites Machi
as ⁊ filio eius vt toto lib̄ machabozū
narat ⁊ s̄ de militibz sufficiant.

De foē a officio rochorū. C.v.

Jearii regis fūt rochi. Quoruz
forma inferius inſcripto a in fi
gura ſic inſcribit.

Qm̄ ad modū militis erat ſup
equū ſine armatura equi cū clamide de
uario ſubducta et ſub capucio ſimilit̄
variū tenens. hñs in manu dex̄ virgā
extenſam ſicut ſceptū hō maturō ſapi
ens a discretus. Quia exq̄ rex pſonalit̄
in regno ſuo vbiq; pſens eē nō potest
Ideo necesse fuit vt auctoritas q̄ est in
rege ſicut in fōte deriuat̄ ad rochos ſu
os vſ vicāios vt a ipi pſonalit̄ regnū
viſitēt a regiā pōpā omib; ſubiectis
dicēdi regie maifeſtēt. Et q̄a vō regnuz
diſtancia locorū diffunditur ne nouita
tes in vna pte regni oriāt̄ alt̄a ignor
ante necesse fuit duos eē regni baiulos
ſiue vicāios vnū iterē a alt̄uz iſimiltra.

In hiis dz esse Iuſticia. Pietas. Hu
militas. Paciencia. Volūtaria. Pauper
tas. Liberalitas.

Iuſticia luceat in regis vicariis q̄a ip
ſa in talib; e p̄lara vtutū. In dū. n. ſie
vt p̄t̄ neq̄ciā miſtrorū dū ſupbiendo
iuſticiā puertūt a ſubuertūt ſine culpa
p̄ncipis ignoranter regna perbandur

Iniuſtus em̄ miſter. p̄ncipē de iuſticia
culpat. qual. n. rex t̄tes et miſtri Cum
igit̄ miſtri ſint impii talis a iporū rex
eſſe putat̄. at cōtra eū miſtri oīde iuſ
ticiam cuſtodiuunt iniuſtus rex ſi fuerit
iuſtus p̄timus ab oīb; opinat̄. Romani
p̄terea iuſtas eē voluerūt leges vt q̄s
delegabāt ad regimē ſuando leges a ſi
bra iuſticie d̄uare nō poſſent fuit em̄
dicū genēale apud antiquos nichil ex
pedire q̄ nō erat iuſtum.

Vñ narrat vaſ. Q8 cū themiſtides
d̄ret athenēſib; q̄ ſciet ſalubimū cōſi
liū. ſ. q̄ incēderet claſſem macedoniorū
nec publicare cōſilium voluit. ſ; peciit
vnū ſapientez. cui tacite expoſuit illud
et fuit datus ei ariſtides. Quo audito cō
ſilio rediit ad concionē dicens. themiſti
dis cōſiliū vtile eſt nime tñ iuſtū. am
mo tñ reuoluite/at d̄cio q̄ equum nō v̄
nec expedire clamauit. A d̄o em̄ in re
gis vicariis debet vigē iuſticia. vt pro
ſeruāda re publica ſe eis oīoda cura et
illio vtilitatē vite p̄pe p̄ponant.

Exemplū hēmus de marco regulo.
de quo ait tuſp. in li. de offi. q̄ cū cartha
ginēſib; bello nauali certall̄et ac ab eis
ſupatus ducto captiuo fuiſ; ab ipſa
carthaginenſib; miſſo eſt romam ſub

juramēto redūdi p cōmutaciōe cap
tuorū. vt videlz quos rōm tenebāt car
thaginēsiū captiuos dimittēt. n spon
debāt carthaginenses captiuos rōnos
apud se detētos liberos abire. Marcus
g regis romā veniēs intrans senatum
postulaciōz carthaginēsiū porauit. at
senatus rōdit. Qd mqt sup s tuū ē con
siliuz? at marcus regis. nego fore vti
le rōms. q carthaginēses postulant eo
q iuuenes et indocti bello aut senectū
te cōfecti qru vnus ego. sūt qz cartha
ginēses captiuos de ipis rōms detinēt
fortes at n prudētes n bonos duces no
ui. qz de carthaginēsiū detinentis. Cūqz
detinētur a pmiqs n amicis redire ma
luit q fidem hosti datā fallare. non ig
norās ad crudelissimū hostē n exq̄sita
supplicia p̄f. cisti meliusqz iusiuranduz
seruare decreuit.

Legit q qdam ex rōms qui erat in
captiuitate hamba p iurauit de editu si
redēpciōis p̄ciū nō daret pmissuz. Cū
qz in domū redissēz dixit q se fallaci re
ditu incastra iureiurādo absoluisz. Qd
vt in notuit em̄s eius n senato consul
tu censuit eū cōprehēdū et custodibus
publicis datis ad l. ambasē reducēdū.

Vñ refert val. li. vi. q sub camillo

duce rōnorū cū fallistos oblidēt mgr̄ q
docebat nobiliū pueros eos turpi arte
decepit. nāqz q̄a sciencia videbat. p̄cel
lere alios. illos pueros an vrbē exercē
di gr̄a a muris eos paulatim elōgando
extrahēs. demū ad castra rōnorū blan
dis s̄monibz p̄duxit n ad camillū p̄du
cens sceulto facinori scelestionē. s̄monē
adiunxit asserens se fallistos in manus
rōnorū tradidisse dats pueris quoruz
p̄res in p̄ate vrbē habēt. Que v̄ba tū
camillus audiuit ait. nō ad filiz tui nec
p̄m̄ nec duces scelestos ip̄e cū scelesti
mūne venisti. sūt nobis belli sicut n pa
cis iura sultē ea nō minus q̄. fortit. ser
uare decreuim̄. arma qz hēim̄. nō ad
uersus eam etatem cui n captis vrbibz
p̄ct. s̄ aduēto amatos n ipos fallistos.
Tu eos. q̄ntū ē. in te nouo scelere viciisti.
ego rōnus arte vtute n armis eos. vni
eam. nō solū at spreuit p̄fidia mgr̄i s̄.
censuit vt pueri proditorē post tergū
ligatis manibz ad pentes reducerent.
Quā iusticiā animi eoruz b̄nficio magis.
q̄ am̄is viciū senatu ciuitatis vocato. tā
ta mutacio ciuū animis ē infecta vt qui
mobo ferali hodie videbant. pacem pe
terent n portas rōms apirent.

Narrat Flocus. quaz medicus p̄iri

nocte ad fabricū venit p̄mittens se pir
tū occisurū veneno. si aliqd ei donaret.
Quē fabricus vinctū reduci ad pirrum
d̄m. in suuz iussit. sibi qz oia dicit. q̄ medi
cus eius in eius caput spopōdeat. Tūc
rex pirrus ac miratus dixisse fert. Ille
fabricus ē q̄ difficilius a legalitate sua
q̄ sol a suo cui su auerti p̄t. si ergo igri
legis diuie t̄les fuerūt in opibz iusticie
an. ore p̄rie et cupiditate fame. quales
hodie d̄berēt eē xp̄iam in opibz diuie
iusticie. sed heu sūbatos vndiqz bella
p̄ten. ut atqz nō arma sed missilia ac ia
cula ferūt a p̄dicēs sollicitates frau
dulencie cotidie succrescūt. bestesqz p̄
sternunt nulla lex. nulla fidelitas. nulla
iuramēta. nulla pacta custodiūt. h̄dies
et vasalli d̄t̄ d̄nos suos insurgūt diuina
naturalia fugientes querūt libertati d̄na
ri a vilissimorū cives effecti d̄nos nat̄
ales p̄didisse suspirant.

Pietatē eos docet h̄re q̄ ad oia valz
Est at pietas in affectu p̄ cōpacem in
effectu p̄ remissionē p̄ largicōz a per
cōt̄elationem. Pietas ē ex b̄igne mē
tu dulcedie ḡta oibz affectio auxiliat̄.

Refert val. li. p̄. qd̄ nobilis sangui
nis. n̄ ulierem p̄tor añ tribunal suuz ca
pitali c̄n. ie dan p̄tam in carcē necādaz

tr. ididit. Is at q̄ carcēris custodie p̄re
at mie motus nō eam p̄tino strāgula
uit. aditum qz dedit filie s̄ diligēter ex
cuisse neqd̄ matri peare possēt futurum
extimās vt fame p̄mēt̄ pluribz autēz
transactis diebz secū ip̄e q̄rens qd̄ naz
esset q̄ tā diu cōseruaret̄ curiosius obz̄
uans. aduēt̄ filiā extracto vberē famē
m̄ris lactis subsidio releuātē. Que tam
āmirabil̄ spectaculi nouitas adiudicēs
plata remissionē pene mulieri impetra
uit. Quid em̄ n̄ penetrat aut n̄ cogit d̄
cogitat pietas? Quid em̄ tā inuitatuz
et maudicū q̄ m̄ez filie v̄d̄bz alitaz?
putaret s̄ aliqs d̄ rerū naturā eē factū
m̄si p̄ntes diligē p̄ma. nature lex eēt.

Rex apum vt dicit Seneca oio sine
aculeo ē voluit em̄ natura nec seuū esse
nec vlcionē expetē gladiūqz betraxit a
naturā eius m̄remē reliqt̄ exempluz s̄
magis regibz m̄gerens vt pudat ab
exiguis am alibz nō trahē mores.

Refert Val. li. v. q̄ Marcus macellō
captis ab eo syracusanis cū eēt in arte
cōstitutus opulētissime vrb̄ a afflictio
rum infortunū concernēt carnē lugu
bre cohibere nō potuit.

Narrat is Val. q̄ cū cesar Aug. p̄
peiū aspersit̄ iuctū piās lacmas dedit̄

Refert itē Val. de pietate pōpel er
ga regem g'manie q̄ cōtra pplm rōnū
multa bella gesserat. vincitū in cōspec
tu suo supplicē iacē diu nō ē passus sed
benignis v̄bis recreatū. dyadema q̄ ab
fecerat capiti repom iussit et in pristina
Fortūe hīū restituit. Eq̄ pulch: ruz elti
mās et iudicās et vncē et parcere.

Cōfite dicit itē Val. de q̄dam cōsule
Paulo nōie q̄ cū quēdā captiuum ad se
adduci audissz cecurrit illi et illū volen
tem ad genua sua pcumbē. de terra cū
leuauit et ad spē hortatō ipm i cōfiliō
secū sedere fecit. nec indignū eū honōre
iudicauit dicēs. quia si eḡgū nos hōtē
inimicis nouimus etiam laudabile et fe
licem milēris.

Cesar audita mōte catonia emulī sui
dixit se eius gl̄e inuidē. s. pprie et illio. s.
catonis gl̄e nō inuidisse p̄monū eius
liberis suis incolūte resuasse dē. Sic em̄
v̄gilius instruit p̄ncipes pplm regē. li.
vi. et recitat Augo. li. de ci. dei. li. ix. Tu
regere impio pp̄se rōre memēto. s. tibi
erūt artes. pacisq̄z inponē mores. par
cere subiectis. et debellare sup̄bos. et ali
bi ethnico est piger. ad penas p̄nceps
ad p̄mia velox. nichil reddit p̄ncipes
et eorū vicarios int̄ p̄pos magis caros

sicut affabilis eorū et ḡta cōuersatio. q̄
ex radice pietatis exoritur.

Nā legit̄ de troiano q̄ cū eū argue
rēt amici. q̄ in oibz vltra q̄mpatores
fecēt etiā inimicis cōdescendēt. Rōdit se
velle esse t̄sem impatorē puatis quales
impatorē q̄sq̄ puatus optaret.

De Alexandro rege refert val. q̄d cū
imp̄rate ducēt exercitū militē cōfectū se
nio frigore obstupefactū respexit ipse
vero sedēs insede sublimi et a p̄ nōsset
ei statim descendit et manibz suis ipm
insede sua posuit. Id em̄ salutare futu
rum dixit. q̄ apud plas p̄mus fuerit q̄
regū solū occupasset. Quid ḡ mirū si
sub eo duce militare anhelant milites.
cui militis incolumitas pp̄rio fastigio
carior erat.

Humiles eē debēt vicarij regis. Quā
to em̄ maior es huilia te in oibz.

Refert val. maxio. li. vii. Q̄d Publi
us valerius rōmus cōsul adeo semp ple
bem dilexit. vt mīto publicola cōgnōia
tus sit. Idē edes suas in medio foro ex̄n
tes dirui fecit. quia nimis excessē super
eteras apparebant. Quātocūq̄z domo
inferior tāto gloria superior extitit. adeo
paup mortuus ē. vt nō hūptu pp̄rio se
peliret. Debēt sic eē huiles vt officiis

cedant atq; honorē suū eēt. hoc em̄ est
regnū nolle regnare eū possis.

Itē val. li. v. dicit. Cū Fabius maximus
a se et a p̄re suo et a pauo moribus suis se
pe cōsulatū gestus aduērent cū p̄p̄o
cōstāter egit q̄tū potuit ut alq̄do va
cacionē huius hōris Fabie genti tradēt
nō quidē de uirtutibus filii diffidens erat
cū illustris. S; ne maximū impiū in
vna familia cōtinuaret. Quid hac mo
deracione valenciō q̄ etiā p̄ris affectus
qui potissimi hēntur sup̄auit.

Itē Fabius cū maiores totius senato
et cōsensu dēfēret ad impiū. et ille se ex
cusaret q̄ p̄senectute nō bñ vidēt instā
tibus cūctis i oppositū ait. Aliū vob̄ q̄ri
te ad q̄z hūc honorē trāfferatis. Nā si
me eū gerē cogitis v̄l cogitis nec ego
mores vestros nec vos imperium meū
ferre poteritis.

Rex quidā fuit subtilis ingeni et iu
dicii. q̄z ferūt sibi traditū op̄ade na p̄us
q̄ capiti inponēt diu retentū cōsiderasse
ac dixisse. O corona nobile magis q̄ fe
licē q̄ si quis pitus q̄ mltis sollicitudi
nibus periculis atq; miseriis sic referta
congnoſcēt nec humi quidē iacentē tol
lere vellet post gl̄am sequi inuidiā me
minēis Itaq; quo clarior eris eo magis

animum atq; sollicitū tūc eē oportet.

Legimus et iosepho recitat. q̄ cum
quidā amici tyberii cesaris eū culpārēt
q̄ p̄sides puiciaruz in nio t̄pe in offici
is occupatos ab officiis nō amouēt fa
cerem inq̄t si rei publice et subiectis po
pulis expediret. Memi inq̄t hominem
plenū vicibus muscis ḡuatū vidisse cui
ego conpaciebar accepto flabello mus
cas repellēm sic r̄ndit. Cur muscas ple
nas meo sangne repell et famelicās ad
venire p̄mittis? Induplū in cruciatuz
auges. vnde in subuenire extimas. sic et
ego ait Tyberio diu in officio p̄sides p̄
mitto regre q̄z scio ditatos. ne eis amo
tis alii pecunia vatū substituti relicta
iusticia aspirēt ad muia sintq; p̄p̄is in
accionibus grauiores.

Vespasianus tāte humilitatis exiit
ut nerone mortuo et vitellio impi rap
tore turpiē a rōmis trūcato acclamati
bus legionibus vespasianū dignū impio
ip̄oq; nolēte et muciano duce eū durissi
me rep̄hendēte tandē vix coactus oſen
sit. laudabilis esse memēto te coactum
impiū sumē. q̄ vltro te honori offere.

Hic hūilis ille vicarius David Yoab
carum. dū ciuitatē filiorū amon oblide
ret vidēs q̄ capiēda eēt ciuitas scripsit

dauidi ut veniret ad obsidionem ut tū
capta cēt ciuitas nō sibi s; dauidi ascri
beret victoria.

Paciēcia debet eē in eis et sine im
pētiōe iniuriarū in v̄bis sine penarū in
corporib; sine in remissione culparū si
ne inmoderacione disciplinarum in cor
reccimb;.

De paciēcia Alexādrī dē. q; cū anti
gonus ei dixisset q; ei nō cōpetebat reg
nare maxime si etas ip̄ius cōsideraret
co. q; nō erubesceret in corpore suo reg
num voluptatis et in iurie eē et itec eū
indignū regno dicebat paciēter duraz
rūsiōne tulit nichilq; q; p̄ter se cōrigē
et bonos ac hōestos mōes assūmē dixit.

Tē de paciēcia Tullī cesaris dē cū. n.
caluus eēt et s; guillime ferret et capil
los defluētes a ciuce ad frontē reuocar
et. Milite q̄dam ei dicēte facilius ē te ce
sar caluū non esse. q; me in rōno impio ti
mide q̄c; egisse vel acturuz esse. mime
impacienter tulit.

Cū etiā eiusdē Tullī cesaris quidam
eius n̄nā originē despiciēt et panescū
eū vocaret tūc dō prulit dicens. qd me
lius eē extimas an q; ime nobilitas in
cipiat an q; ime desinat?

Cū eidē iulio cesari alio dēet O tyrā

ne. paciētē tūdie dices. si eōm nō dēs.

De scipione affricano q; fuit bellio
sillimo legit et narrat q; cū quidā ei
dēet vilē militem esse sub armis ac eū
parū pugnamē vocaret paciētē tūdie
dicens. Inpatorē me genit vel peple
mater nō pugnatorem.

De Vespasiano dē. q; cū q̄dā ei dēet
Lupū posse mutare pilū nō aīm Jp̄m
aē ventruz mutare posse eo q; pecunie
esset cupidus nec auaricia mutaret vel
inimueret p̄cessus etatis sue tūdie. In
his oibus usum debemus nō correctio
nes et penam criminib;.

De antigone rege narat Seneca q; cū
audisset q̄dam male estimare et obloq
to eo et inter audiētes et dicētes esset so
lus p̄s medius vel cortina sola Tullī
leuiter cōmouit dicens in p̄sona alteris
discedite hinc ne vos rex audiat. audit
em̄ vos ipsa cortina.

Pacientes eē debēt circa penas illa
tas. quia refert val. de anaxarco. q; cū
tyrānus eū torq̄ri fecisset et amputaci
onem lingue eius cōminaret.

nō est ille inq; s; pars corpis mei
tue dñaciōis. et tūc b̄ntib; eā abscidit
se cōmunicā ifaciē tyrāni expulit. Mag
ni viri et spectabilis est nichil omnino.

obliuisci nisi ipsas iniurias. Pacientiam
habeant circa correptiones faciendas.

Refert val. q. archita tarētio q. fuit
magister ploms cum vidisset agros suos negli-
gentia villici esse destructos ait suscepis-
ses a me supplicium nisi tibi eum iratus
Maluit enim ipsum inuitum dimittere. Propter
terram iram plus iusto grauiter punire.

Refert val. de plone. q. cum aduersus
delictum sui vel emeter exarsisset pseu-
dippo nepoti suo mandauit modum corre-
ptionis. deforme sibi extimans si aduersa-
rius suam reprehensionem mereret.

De his eodem die q. cum suo suo irasceret
Iussit ei tunicam deponere scapulasque
verberibus perire. ipseque eum cedente. postquam
aut intellexit se irasci manu suspensam de-
tinebat sicut sustulerat et percutiendus
stabat sicut Interrogatus autem ab aliquo qui su-
peruenit quod ageret. respondit erigere penas
ab homine iracundum me extimans nolo. Tu
autem suum istum verberibus obiurga quia ego
irascor propter quod cedere nolo. Iratus enim
plus faciam quam oportet faciam & ut sit suus
in sua potestate qui in sua non est quibus sum ego
et oblitus serui quam potius castigare in-
uenit. scilicet seipsum abstulitque sibi ipsi potestatem
in seruo et ideo ait Sene. Nichil tibi lice-
at cum irascris et ideo. quia cum irascris

tibi omnia vis licere si vincere iram non po-
tes te illa incipiat vincere.

Paupertas voluntaria a teo in antiquis
fuit principibus ut magis fama quam pecu-
nia diuites esse affectarent.

Narrat val. li. iii. q. cum scipio accusa-
retur de pecunia apud senatum cupide dilige-

Respondit. Cum totam affricam potestati vestre
subiecerim nichil ex eo quod meum diceretur
preter cognomen retinui fuit enim dictus
scipio affricanus. quia affricam tenuit. Non
me inquit affricam neque frem meum affrici
gazzei auaros reddiderunt archaglage
rege qui dicebat quia auro tamquam fictilibus et
fictilibus tamquam auro utendum est. Longe enim
melius atque prestantius moribus fulge-
re quam rebus.

Referunt enim eundem regem in fictilibus va-
sis cenasse. Querentibus autem causam respondit
Ego sum rex sicilie figilo fui genitore va-
tus fortunam quam reueri habeo quia diues re-
pente exiui a progenitore meo et progeni-
trice domo considerans enim humile ortum su-
um fictilibus utebatur ut vtilibus horum autem
paupertatis extitit causa quia utilitatem rei
publice intendebat et non suam. Et ideo
Aug. ait. Qui prudenter attendunt plerumque
tolent paupertatem quam opulenciam posse rationem
non. In illa enim paupertate morum integritas

seruabat. p. hanc. s. opulentiā n̄ muros
urbis s̄ mētes hoīz īpius ciuitatis dirā
neq̄cia oī hoste peior corrūpit.

Liberales eos eē oportz. vt pp̄z mu
nere alleuiant a labore labor em̄ pp̄si p
tat̄ leuius cū respiciunt rētores suos ī
cognicione beneficioruz atqz sua p̄ncia
assistendo supportare.

Legimus qđ Titus Vespasianū filio
ab eo liberalis fuit. q̄ oibus aut dabat
aut p̄mittebat et plus q̄ possēt dare
rēdit q̄rentibz eām. Quia neminē deoz
afacie p̄ncipis truktē discedē et cū q̄dam
die nichil dedit s̄ aut spopōdit s̄ ait su
is. O amice hodiernū diē pdidi cū nich
il tom fecerim hodie.

Legimus de Julio cesare. q̄ nūquā
uilitibz suis dixit ite s̄ venite. dicens q̄
cum labor cum duce p̄cipatur v̄e mi
litibus miror.

Vñ de eodē Julio cesare legit̄ in li.
de nugis p̄horū q̄ cū qđā vetanus pi
clitaret̄ corā iudicibz appellauit ad ce
sarem vt se in publico adiuu. iet. Cui ce
sar dedit bonū aduocatū at ille ait. O ce
sar te p̄clitantē in bello asiatico nō vi
cariū q̄sui s̄ p̄ te īpe pugni deteritqz
ibi ceat̄ ces vulnerū que ibi suscep̄at
erubuitqz cesar et venit adiudicandum

vebat. n. n̄ tm̄ sup̄bz s̄ inḡto videri.

Vñ idē Julio cesar ait q̄ nō laborat
vt militibz carus sit milites nescit ama
re et s̄ de foris nobiliū sufficient.

Tractatus tercius de Formis et
officiis scachorū popularium.

Tractatus tercius de Formis et of
ficiis populariū et h̄ octo capitula

Capitulū p̄mū de agricultura.

Scđm de opariis fabricorum. Tercū de
lanificio. Quartū de mercatoribz et cāpsori
bus. Quintū de medicis et pigmentariis.
Sextū de tabernariis et hospicia tenēti
bus. Septimū de ciuitatis custodibz of
ficialibz nūibus et pedagogariis. Octauū
de prodigiis ribaldis et lusoribus et cur
soribus.

De agricola et agricultura.

Opulariū foēs et officia p̄strin
gentes. Incipiem̄ ap̄mo p̄sa
ri macie posito dextre regis. q̄z
an̄ rochū dextre ponim̄. quia
ad regis vicariū p̄tinet p̄ hūc toti reg
no necessaria p̄uidē aduictū et hunc in
n̄ro ope agricolam vocam̄ fuit em̄ sic

formatus nā fuit inspē hūana factus
hūs in manu dext̄ ligonē q̄ tēra fodit̄.
In sinistra habuit v̄gā qua aialia n̄ ar
mēta dirigunt̄. Incōrigia v̄l m̄ cingu
lo habuit falcē vel sarclm̄ q̄ vinee vel
arbores āputat̄ n̄ eis supflua p̄scindū
tur ad h̄ t̄a ois agēcultura reduct̄.

Cultorē t̄re p̄mū legiō fuisse Caym
n̄de p̄mogenitū. Necessē at̄ fuit hoīnem
t̄re cultuere insit̄e vt q̄a t̄ra ē m̄ oim
quia ex ea omnis formacionis sumpsi
mus incium n̄ illam habebim̄o m̄ fine
vite domialius. debuit n̄ b̄s viuentib̄
n̄o labore reddere nutrimentū.

debet ergo agricola d̄m̄ cognos
cere legalitatē h̄re mortem cōtēpnere
id est nō timere labori insit̄ere.

Cognoscere d̄m̄ eum necessē est
vt aquo bona temporalia recipit quibus
vita h̄i donata sustentat̄ ei gratiarū
accio fiat decimas rerum offerat. Elig
atqz meliora ne velud Caym respuat̄
aut qui decimam partem grauat̄ur tri
buere omnia ingruēte tempestate aut
hostium guerra sub orta tollant̄. N̄
pe pro eo quod deo ingratus ē homo
proprieqz virtuti et suoque consilio
ac industrie temporalia multiplicari
ascribit deo disponente iudicio omnia

tolluntur ingrato dignū est em̄ vt ho
mo q̄ inhabūd̄ate fortūa d̄m̄ nō noue
rat v̄l sic saltē ad v̄sante fortūa id̄rat.

Legimo dauid regē dū sibi fortūa
arrisit adulterium et homicidium per
petrassē fugiente vero Saul aduersan
teqz ei fortuna in v̄tutib̄s ac diuino
amore mansisse.

Legimus populū iudaicum fameli
cum et sicientes in deserto deum inuitas
se precibus in crastinum aut ac carnib̄
estuantem ante vitulum inepte saltas
se iulibus. Quid ergo vacuus d̄m̄ cog
nouerat plenus ydola fabricauit.

Legalem oportet esse agricolaz vt
cum dominus eius nil sibi retinuit. Il
le personam d̄ni gerat curet sollicitus
aliena quā sua. Nā maiorū n̄ nobilium
vita est in manibus laborancū. sic em̄
acies sunt dispositē. vt nullus sibi suffi
ciat sed tunc valeat si alius emuniceat
sepe enim fit vt agricola cibetur gros
sioribus et d̄no suo subtiliora reptet.

Refert Valerius libro sexto q̄ anto
nius orator clarissimus eum accusaret̄
de incestu et dum causa ventilaret̄ ac
cusatores producerent seruum eius ter
re sue cultorem in testem inducerent.
Eo q̄ dum antonomus islet adstuprum

ille portasset lantēnā et ex hoc antho-
mus vehementer confundaretur. ac a
pud se sollicitaret? pepius nōie agrico-
la ille vltro hortatus ē eū vt se. f. agri-
colā iudicibz torq̄z dū tradēt affirmās
nullū ex eo v̄bū exiturū. q̄d cām illius
postz offendē Itaqz pluribz v̄beribus
lacatus eculeoqz impositus cādentibz
etiā lamis vltō omēz vim accusaciōis
custodita rei salute sustinuit et subuer-
te omnes aduersarios. purum et fortē
gerens spiritum pepionis nomine in-
clusum.

Fuit quidam penapion nōie. q̄ suū
nōie themū habuit. h̄ fuit admirabilis
fidei. Nam cum apud penapionem pro-
scriptum occidēdū milites venirēt the-
mus ipius seruus ne cognosceretur mu-
tauit cum eo veltē pmutauit etiam cū
eo anulū. seqz incubiculum lectuz qz
recepit vt sic eum liberaret. Sz pleri-
qz hoiz stulti h̄uiles cibos et h̄uile veltē
fugiūt et h̄uiles mores n̄ fugiūt. Ois sa-
piēs liber est. et ois stulto seruus omnis
etiā ai debilitas et h̄uilis fractaqz timi-
dicas seruitus est.

Mortem timere non debet. Vñ Vale-
rius. Ratio vitam diligere mortem nō
timere precipit. Ridiculum est currere

ad mortem tedlo vite. vir Fōtis et sapi-
ens non debet euica fugere sed exire.
Vnde claudianus quicq̄d liquidius mū-
di complectitur aer quicq̄d alit tellus
quicq̄d maris equora vertunt Quod
Fluuū voluunt q̄ nutere paludes. Cūc-
tis tuis pariter cedunt alia regnis. Lu-
nari subiecta globo qui septimo auras
ambit et eteris mōtalia seperat astris
sub tua purpurei venient vestigia re-
ges deposito luxu turba cum paupere
mixtim Omnia mors equat. Versifica-
tor. flos genus. mores sapientia. res et
honores. Morte tuunt subita solum
manent merita.

Labori itaqz insistant. vt vitāt ocia
Laborantem enim agricolam oportet
et fructum colligere. Ita tamen labori
insistant. vt sacris requiescant diebus
Vnde Tullius Luce sacra requiescat
humus. requiescat arator. et graue su-
spenso vomere cesset opus. Soluite vi-
ela iugis nunc ad presēpia ducunt ple-
na corroborato virtute stare boues.
Nosqz abesse procul. iubet discedat ab
aris. Cui tulit hesterna gaudia nocte
venus.

Ad agricolam pertinet alia et ar-
menta nutrire et ideo virga dirigit

ducat ad pascua et reducat. Primus homo pastor fuit Abel. qui iustus fuit et meliora in sacrificio obtulit sic illum debet sequi te non solum arte. sed moribus et virtute et memeto quod ille non potest esse Abel qui Caym maliciam exerceat.

Ad agricolam pertinet colere arborum inferre. plantare vineas et arborum primo fecit Noe. Nam refert Iosephus in libro de causis rerum naturalium. quod Noe primo inuenit vitem siluestrem. id est la bruscam. que a labore viarum sic est dicta. que tunc est amara accepit quadruplex genus sanguinis. scilicet leonis. agni. porci et simie. et de huius sanguine admixta terra fecit fimum. et ad radicem cuiuscumque vitis precise posuit. ut amaritudine vitis repulsa dulcorata fructum redderet. Cumque de vino eius bibisset inebriatus est et nudatus in tabernaculo. ob id a filio suo Cham minore. scilicet dignitate derisus est at cum sobrio factus est congregatis filiis eius. eis naturam vini ostendit dicens. Ideo se sanguinem dictorum animalium apposuisse. ut discerent homines quoniamque propter vinum fieri leones per iram et superbiam. quoniamque agnos sine mente per vecundiam et simplicitatem Quoniamque porcos per luxuriam imbecillitatis et

voracitatem. Quoniamque limeas per presumtam curiositatem et per fatuitatem. Nam limea quicquid videt fieri totum conatus facere et destruere. sic et multi. tum sunt sobrii. contenti sunt propriis officiis. ebrii vero circa officia aliena se occupant. et cum seruire se credunt. de seruire noscuntur. Valerius dicit quod vini usus olim romis feminis. ignotus fuit ne. scilicet. in aliquo deus plaberentur.

Ouidius vina parant animos. Faciuntque coloribus aptos Cura fugit multo diluiturque mero. Tunc venit risus tunc pauper cornua sumit. Tunc dolor et cure rugaque frontis abit Et hoc de agricola et operario et pastore sufficiat.

De Foetibus et officiis fabrorum et huiusmodi.

Abz sic foetum tenemus. Nam factus fuit in foetum humana habens in manu dextera malleum In leua dextera labrum In cingulo cimeterii trullam. ad hunc reducuntur omnes artifices ut sunt fabri ferarii. Monetarios vel monetas componentes. et quicumque illi qui operantur in metallis quocumque modo sit. Lignorumque cesores vel fabri lignorum quocumque modo sit.

Cemeterii. domos aut turres et muros

edificantes et omnes qui operantur in lapidibus vel terra vel argilla quocumque modo in istis operantur. Primi significatur in malleo. Secundi in dolabro qua ligna plantantur. Tercii in trulla. qua cementum inter lapides componitur. Qui merito ante militem in dextra regis situati dicuntur quia milites indigent habere frena calcaria ocellas et mulcides caltrorum et propugnantorum. que omnia per tales artifices explentur. In omnibus hiis debet esse fidelitas. Sapiencia. Fortitudo.

Fideles eos et legales necesse est. quanta namque committuntur non solum metalla. vnde etiam in fuis ex istis humana copia ut navigantibus et huius pecunia fabris committitur corpora cementariis. lignorumque cesoribus ut in eorum edificatis domibus. et a caumatibus et frigoribus protegantur. Cum copia sub umbra naualei in piculis securantur ea prope fideles existant quibus tot et tanta committuntur. Ecce de quibus fides perdidit nihil ultra potest perdere. Non autem habet causam loquendi cui redi non potest. fides est sanctissimum peccatis bonum nisi necessitate ad fallendum cogitur nisi primo corrumpitur.

Refert val. q. fabis recepat capti uos tonorum ab hambale interpolitica

miorum pactide. Cui cum a senatu non prestatentur. misso in urbem filio fundum quod unicum possidebat et pecuniam proterio hamibali numi aut se enim potius primidiis quam proterio fidei operem esse voluit. Summa amencia est in eisdem fidem spemque habere quorum perfidia tociens deceptus his et cum fortuna staceditque fides cum infortunio.

Uii artifices sumopere utiles sunt mundo. scire enim debemus quod ea que in terris gignuntur ad opus humanum creari omnia. homines autem hominum causa generatos fuisse ut ipsi inter se aliis alii prodesse possint. In hoc debemus naturam ducere sequi et communes utilitates afferre in medium. fundamentum enim primum iusticie est ut ne cui nocatur demum ut communi utilitati seruiatur. Nam tua res agit paries cum proterio ardet Et neglecta solent incendia fumum vires nihil habet fortuna maius quam ut possit neque melius at nisi quam ut velit seruare. quam plurimos.

Sapietes esse dicitur. ut non sibi inuideant ut nullus de alio suspicidus iducat naturam namque quod hoies. deo habet esse uoluit ut duorum cupidus et appetentes. s. religionis et sapiencie. sed hoies ideo falluntur quia aut religionem suscipiunt omissa sapia aut sapias

sine religione. Cū alterū sine altero ve-
rum eē nō possit. Sapiētes em̄ nichil
qđ penitē possit volūt ppū ē eorū fa-
cere nichil inuitū sed splendite cōstan-
ter grauiē. et hōeste oīa. s; si nulli inui-
deris maior eris. Qui em̄ inuidet est mi-
nor. Inuidia hqđē ē ai dolor ex aliens
conmodis nulli s; inuidet vir bonitate
preditus. Inuidus s; loquitur Fertili-
or seges est aliens semp in agris. vici-
num pecus grādus vber habet.

Suspiciōe careāt ne verificet̄ in eis
illud qđ dicit Seneca s; habet oīs affec-
tus vt in qua re insanit in eabz putat
omnes insanire.

Dyonisius sicilie tyrannus abdo sus-
piciosus erat et meticulosus sciēs se ab
oībz hitu odioq; submotis aicis in eorū
locū ferocissimō bābaros qbz vite sue
custodiā omittēt substituit et etiā Ton-
sorū metu filias suas tondē docuit Qui-
bus etiā adultis nō ausus ē ferrū omi-
tē s; vt cādenciū glādiū et nucū purga-
mībz barbā sibi et capillū adurerēt ad-
hibuit. nec securiorē exhibuit filiabz vt
p̄ez lectū quoq; ipius in castro existē-
ti. lata fossā cingit. m q; se ligneo ponte
suscepit foremq; cubiculi extrinsecō a
custodibus et clausā a parte interiori.

Diligentius obseruabat preter huius
suspiciōis sue naturam p̄m tum vi-
dillet dictum dyonisiū sicilie regem
sicut circumseptum tum custodibus ei
publica voce dixit. Quid tam male feci-
sti vt sic necesse habeas a tantis militi-
bus et sic custodiri.

Fortes esse debēt maxime qui nauī-
gaciōni insistant. si em̄ timidi exilerēt
timorem alius imperitis et pericula nes-
cientibus incuterent. sicq; fieret vt oī-
bus timētibus desertis animis a labore
cessantibus desperarēt. nauem em̄ pro-
cellosa tempestas citius absorbet tum
deficiente gubernatoris animo consilio
q; perditō ceteros suo commissos regi-
mim̄ timor inuoluit sic ergo in eis for-
titudō animi que est cōsiderata pericu-
lorum susceptio. Timere em̄ guberna-
torē n̄ debz et si attingāt picla ipē tñ sa-
lutis q̄cūq; cētis pmittat. Magni em̄
ai ē maḡ picla equo aio sustinere.

De officio lanificio et carnificiū et sep-
torū et oīm qui circa pellē operantur.

Erdum populare; quem ante
alphilem dextrum situatuz di-
cimus et temus sic describimus

quia inter hos de quibus hic loquimur
sepe lites et contenciones fiunt. et oriun-
tur quas necesse est per aliphilem. tan-
quam per iudicem terminari et per notarium
ante ipsum sedentem in authenticis scriptis
poni hoc autem sic foetur. Nam homo est huius
in manu dextere forcipes In sinistra gladium
vel cultellum quodam fecim ad modum furdis
magnum et latum Incorrigia vel ciglo
suo pugillare et penariolum et super aure
dextrum calamum ad scribendum. Notiorum vero
officium est instrumenta per que contractus fiunt
in authenticis scriptis ponere Iudicibus assi-
stere condempciones recitare que deligent
pugillaris et in aure positus calamus.
Alii huiusmodi panos incidere et consuere ton-
dere collocare texere et barbam radere
que omnia repuntat forcipes (quia officium
eorum illis mediatis fit instrumentis)
Cultello seu gladio representat certones
coriarios Coriorum confectores Pel-
liparios. Macellarios seu becarios. Aia-
lium occisores huiusmodi omnes predicti nomi-
ne lanificis appellantur. Quia autem nota-
rii aut pelliparii. aut coriarii circa pel-
lem ipsam operantur aut lanam ipsam
et pilos considerant ut faciunt pan-
nos incipientes consuantes Colocantes
texentes barbarii tonsores pannorum.

Aut carnes ipsas ut macellarum et ani-
malium occisores.

Ad hos pertinet artes quibus sunt dediti
et diligenter et fideliter exercere In huiusmodi
tipue debet esse socialis amicitia honestatis
continencia et verborum veritas.

Notarii rei publice multum utiles
caueant ne sibi a seipso que civitatis sunt
huiusmodi enim si boni sunt optimi sunt si mali rei
publice pessimi sunt Cum enim per eos cae-
re questiones sub iudice assessore scribantur
multa in eis si veritas et legalitas fuerit
et magna civitati civium utilitas emer-
git. Caueant ergo ipsi conscientiam ne for-
niam contractus viciet quia illi ad emen-
dam tenendam. cui suo dolo inscripto meti sunt.

Statuta civitatum cum continue plegant
atque sciunt considerent si contra deum et iu-
ra ea esse confecta noverunt ipsi et rec-
tores alliciant ad mutandum Iuris enim non
habet vinculum quod contra fidem et bonos
mores sanctorum est sed heu hodie. qui pla-
de re publica noverunt bona agere pre-
termissio dei timore infirmos et infirmos
seducunt ad coniurationes et inepta
collegia attrahunt et unites in unum
sediciones incivitate potius quam cor-
dis federa nequeunt. Nullum hodie lum-
bardis tantum est nocuum collegium

quam tamen romanorum in quibus inuenitur discordia
voluntatum et tunc pace ciuitas

pru nōriorū in quibz inuenit̃ discōdia
voluntatū vt igit̃ pace ciuitas gaudet
at ad cōcordiā et amicitia se hortent̃.
de qua dicit Tullio. Quis amicitia ē volū
tas erga aliqz bonarū illius cā qz dili
git cū pari voluntate q̄ oibz rebz p̄ponē
da ē nichil em̄ est tā nature aptū tāqz
cōueniēs ad res p̄sp̄eras v̄l aduersas
q̄ amicitia cuius vis q̄nta sit ex h̄ p̄t̄ in
telligi q̄ ex infinita ḡnis hūam societa
te q̄ cōciliavit ip̄a natura ita cōtr̄ acta
res ē et adducta in augustaz vt omnis
amor int̄ duos v̄l int̄ paucos cōciliet̃.
Quid em̄ dulcis ē q̄ habere amicū. cū
quo audas loq̄ sicut tecū. Verūtamē h̄
amicicia q̄nqz fūdat̃ sup̄ bonū delecta
bile et h̄ ē amicitia iuuetutis vbi reḡt
calor q̄ ē delectationis p̄ncipiū. Q̄nqz
fundat̃ sup̄ bonū honestū et h̄ ē amici
cia v̄tuosi. Vt dicit Tullio v̄n̄ dicit ami
cis et nō ēbuere q̄ recte possis et tribu
ere q̄ nō sit eqū cōtra officiū ē. honōes
et voluptates et cet̄a huiusmodi ḡnis
que v̄n̄ esse vtilia nūq̄ amicitie anpo
nēda sūt at neqz sūt rem publicā neqz
cōtra iusurandū ac fidem amici eā vis
bonus faciet.

Sup oia facienda sūt q̄ amici volū
tē nō amicitie t̄les s̄ cōiuraciones putāde

Almy mag^s moffen

h h h hombra
V. J. J. J. J.

fūt cū illud q̄ vtile videt̃ i amicitia cū
eo q̄ honestū ē cōpet̃ iaciat vtilitatis
sp̄s valeat honestas.

Hec igit̃ lex i amicitia seruet̃ vt ne
qz rogemus res t̄pes neqz rogati facia
mus. Turpis ē excusacō et mime accipi
enda. Si qz sūt rēpublicā aptē aicū se
fecisse fateat̃.

Refert val̄ q̄ cū qdā rutillo noie cu
idā amico suo iuste rogati resistet̃ isqz
cū indignacione dixisset. Quid ḡ m̄ opus
est aicitia tua si q̄ rogo n̄ facis r̄ndit
p̄mmo quid m̄ tua. Si aptē te aliquid
inhoneste feceris sim.

Q̄n qz fūdat̃ sup̄ bonū utile q̄ tā diu
durat q̄ diu durat utilitas.

Vn̄ uarro isētencis dicit q̄ amici
diuitū sūt palee circa ḡna. vis amicū
exp̄ici calamitosus esto.

Dicit seneca q̄ qdā qui neronē ip̄a
tor em sequebant̃. Mel m̄qt m̄ce secū
tur. cadauēa lupi predā sequit̃ ista tur
ba non hominem.

Tullio. refert q̄ Tarq̄nus superbo
qz nepos ex sorore bruto nōie de rō ex
pulsit vt visum est sup̄ dum exilaret
dixit p̄mū itellexisse se q̄t fidos ha
buisset amicos. qz m̄fidos eū tā neutris
s̄t̄z referre possit. Qui vtilitatis causa

Y X
L
L
X
H
H
P
mi
P

assumptus est tam diu placebit quam
diu utilis erit et michi amici fugiunt.
vnde probantur. Negociatio est ista siue
mercancia quedam non amicitia que ad
commodum accedit. Ouidius vulgus a
amicias utilitate probat. Vir duo tres
ve michi de tot superestis amici. Cete
ra fortune non mea turba fuit. donec
eris felix multos numerabis amicos.
Tempora si fuerint nubilia solus eris.

Amicitia ergo si ad fructum nostrum
referimus et ad illum quem diligimus
non est amicitia sed mercatura quedam
utilitatum suarum. Prata etiam arua et
pecudes hoc modo amantur quod ex eis
fructus capiuntur hominum autem cari
tas gratuita est sincere fidei. Amici pre
cipue in aduersis rebus cognoscuntur
in quibus quicquid prestatur totum
a constanti benivolentia proficitur.
Felicis autem cultus maiori ex parte
adulacioni quam communitati arrogatur.

Refert petrus Alphonsus quod fuit
Arabs philosophus habens unicum fi
lium quem interrogavit quot amicos ac
quisierat. Quo respondente multos ait
pater. ego iam senex non acquisivi nisi
vnum et addidit. Non sit tibi parum vnum
habere amicum nec multum habere multos.

Expedit enim aliquos probatos amare et
non amatos probare et ideo filio man
davit ut occiso porco ac in sacco posito
fingere se homines occidisse ac singulis
amicis suis occulte ferret sepeliendus.
Quod cum filius mandatum patris exple
set ac per ordinem omnes amicos requi
sisset omnes quia male quodam iniuriose
riderent quod tale rem sicque periculosam eis
manifestam redire ad patrem nullos quod
amicos habere necessitate urgente pro
bavit ac per admonuit filium ut ex sua
parte requireret vnum solum quem
dixerat ac gloriabatur amicum se ha
bere probatum. quo facto ille omnes
de propria domo emisit silencioque fac
to secretaque cum omnia nocturno tem
pore ruita essent sopiti que omnes in
humo fossam profundam fecisset por
cum non hominem pro homine tamen
sepeliendum suscepit que depositum detegens
porcum domi retinuit. que motum suscepit
tum uladum sicque filius patris vniuersum
tunc probavit verum amicum esse suos
que magis fortune prospere quam ad vnum
se probavit amicos.

Refert idem petrus alphonsus quod duo e
rant mercatores vnus baldachens et alter
egyptius que tanta amicitia facti erant ut

cū baldathenus eēt cū egypto n egypt
 eius vellet traducere desponsatam sibi
 vxorem pro qua baldathenus nimio
 captus erat amore in tm̄ vt pro ea lā
 fueret finalit̄ a medicis amoris ardor
 apit̄. Qū attēdēs egyptio vxorē sibi
 debitā cū totis sūma ēdidit baldachēo
 volēs an̄ vrd̄is carē amōe q̄ aīci p̄nciā
 Cū at̄ baldacheno cū assumpta sibi vx
 ore ad p̄pa remeallz ditatusqz diuiciis
 nimii eēt accidit egyptiū ad extremā
 paupertatē deuēisse. Cūqz mēdicando p
 mūdū venissz baldach eadēqz nocte q̄
 applicuit eo dōmiētē iqdā tēplo occisō
 fuit hō iux̄ tēpli illiō fōes. Cūqz egypt
 cio mēdicō fēo māe tēplū egdēt̄ tāq̄
 hoīcīda capit̄ atqz ad qd̄nē positō ho
 micidii se fecisse spōte fatet̄ magis eli
 gēs suspēdio mori q̄ vītā ducē mortis
 fēm ē at̄. vt hora q̄ sēt eū fēri snia debe
 bat aīcus baldach. ens supuēit n egypt
 ciū amicū occidēdū subtilis attēdēs re
 cognouit statiqz in mediū an̄ iudicē p
 siliēns se reū hōicidii dignumqz morte
 protestatus egyptiū velud mōntez
 absoluere conabatur. at vero tercius
 qui et ipse in rei veritate homicidium
 perpetrauerat considerans innocenci
 am durum et diuini iudicii itaz timens

se presentauit in medio et facinus ip̄e
 per ordm̄em fatetur. at iudex attentēs
 et duorum amicorū cōstanciam et rei
 emendam penam remisit. factūqz est
 vt egyptius. qui vxorem amore amici
 sponsatam sibi reliquerat amico ducē
 dam sororem inueniret omnium bono
 rum temporalium baldachei dimidi
 um possideret atqz suspēdii tormentū
 effugeret.

Omni honestati n continēcie stude
 ant. Cū em̄ predicti artiste. requirētibz
 eorum artificis necesse habeant sepiō
 cum femis conuersari Item docet eos
honestos et castos ne feminas sollicitet
Imo ab eis oculis ac nutibus sollicitari
refugiant.

Terculianus. Refert democritum
 philosophum execasse se ipsum eo q̄
 mulieres aspicere sine concupia nō va
 lebat

Refert Valerius. q̄ quidam excel
 lentis pulchritudinis adolescens nomi
 ne spuerma licet esset castissimus quia
 sua pulchritudine plurimarum femi
 narum sollicitabat oculos ex hoc iuris
 earum et parentibus se suspectum sen
 turet. Oris decorem vulneribus confodis

Democritus
 philosophus
 se ipse exca
 uis se cogit
 res aspicere
 sine concupi
 scencia non
 valebat

quidam adole
 bens maxime
 pulchritudinis
 nomine spuer
 ma licet esset
 castissimus quia
 sua pulchritudine
 plurimarum femi
 narum sollicitabat
 oculos ex hoc iuris
 earum et parentibus
 se suspectum sen
 turet. Oris decorem
 vulneribus confodis

tanis sine defor mitate
 fore q̄ sine fide magis q̄
 pulchritudine iustitiam
 magis malis est

aliena libi di

Faciemq; totam lanceolis Ferroq; ara
uit deformitatem Faciei sanctitatis sue
fidem magisq; pulchritudinem incita
mentum aliene libidinis eē maluit.

Legimus sanctimonialem virginem.
eo q; oculorum pulchritudine regem
quendam sollicitauerat sibi oculos eru
isse regi; sollicitato misile pro mu
nere.

Platonem philosophum ditissimus
legimus patriam et patrimonium reli
quisse et athademiam elegisse villam
ab urbe procul non solum desertam. s;
et pestilentem ut cura et assiduitate
morborum libidinis impetus frangeret
unde et plures eius discipuli sibi ipis ocu
los effoderunt.

Refert Helymadus q; demosthenes
stomachum laudis nomine nobilissime
meretricis iocando subpalpitans etiaz
queritans hoc quantum? Cum illa di
ceret Mille denariis respōdit. Egre pe
ntem tanti non emo. Ouidius. Quid iu
uat exiguum est plus est q; ledit amā
tes. Est virtus placidis abstinuisse ho
mis. Augustinus de ciuitate dei dixit q;
egregii romani nominis Marcus. Tul
ius. qui syracusam urbē honoratissimā

cepit fertur eum prius fleuisse. i. vlti
ram et ante eius sanguinem suas illi la
crimas effudisse Gessit autem et curas
pudicie etiam inhoneste seruande nā
priusquā oppidum iussisset inuadi cou
stituit edicto nequis corpus librum vi
olaret.

Veritatem attendant. qua intencio
et sermo et artus hominis inuicem in
bono concordant. uec in nullo inter se
dissentiant. unde verissime dicitur q;
verita nō habet argulos. Ipa em est
virtus q; q; omni tu more vel fraude se
posita cū quadā spēs libertate q; rec
te sentit effatur.

Val. maxis. dicit q; tyranni sicille
dyomisii. cū oēs syracusaz interitū opta
rēt qdā vltime senectutis feia sola coe
tidie matutino tēpore. deū orabat ut
in columis ac sibi supstes esset predic
tus. dyomisius q; audiens dyomisii ad
miratus causam interrogauit at illa
puellam quit cum essem et grauē tyr
annum haberem eo carere cupiebam
fuccellit peior et illo etiam cum carere
cuperem tertium de importuniorem ce
teris habere cepimus timens ergo de
teriozem tibi succedere caput meum

pro tua salute deuoueo Tunc Facetam
veritatis audacia Dyonisius pūire eru
buit et hec de lamificio dicta sufficiāt.

Capitulum. iiii. De Foē mercatorum
pannorum telarum et campforibus.

ſte regem popularem q̄etum
ſituatum nouerimus. ſc̄a in hu
mana ſpecie fuit Formatus ſi e
habēs in manu dextera libram cū pon
dere. In ſinistra hūit fuſtē ſiue brachi
um menſurale In cingulo habuit bur
ſam cum pecunia paratam ad respon
dendum poſcentibus In iſto repreſen
tant mercatores pannorum telarum.
et quarūcūq; rerū et hoc in brachio
mēſurali. Cāpſores pecūiarū cōmuta
tores et ſi in libra vſ pōdē. Depositorū
receptōes et pecūiarū et ſi in burſa hii
oēs dñt auariciā fugē debita cauere p
miſſa dñt attēdere et ſeruare. In integru
debēt omiſſa depolita iſtitue. an reges
cōgrue ſituat. q̄a theſauris regis dñt
preſſe et pro rege militibus miſtipen
diis reſpōdere. Caueant igit auariciam
que ē ydolorū ſeruitus de q̄ dicit Tulli
us Auaricia ē cupiditas acq̄rēdi vſ re
tinēdi vſ vſe neceſſitatē immoderatus

amor habēdi hoc em vicio nullū deteri
us eſt maxime in p̄ncipibus et rē publi
cam gubernātibus. ſi em oēm hoīem ad
q̄dvis malū impellit et maxie in ſembo
regnat Quo aut ſi cōtingat nō itelligo
q̄d em abſurdū eē p̄t. q̄ q̄ mino iſtat
vie plus viaticūz querē Ex p̄uerbiis
ſapientū auarus niſi cum meritis nichil
ratione facit. cui nichil optas mali niſi
vt viuat diu. Nulli auarus bonus ē ſibi
malus paupi peſſimus negādi cauſa.

Refert Sene. q̄ ab Antigono cinico
petiit talentum. r̄ndit Antigonus plus
eſſe quam cinicus petere deberet. Cō
pulfus pec. it denarium reſpondit miō
eſſe. quam reges deceret dare. In dena
rio regem in talento cinicum reſperit.
cum poſſet denarium tamquam cinico.
et talentum tamq̄ rex dare.

Nichil tam exiguum eſt. q̄d nō ſho
neſte regis humanitas tribuat. Auari
cia cupiditatis pars. genus eſt omniuz
libidinum.

Refert Joſephus. libro decimo oc
tauo. antiquitatum. q̄ fuit roma Pau
lma nomine maiorum dignitate pre
clara ſtudio caſtitatis intenta honeſta
tis opinione p̄ſpicua opū magnitudie

locuplex. et vultu decora ea etate qua
mulieres de pudicitia gloriantur hec
nupta erat seturino nomine genere opi
bus. ceterisque cultu consimili huius aut
amore tenebatur miles quidam emeri
cus nomine mundus. qui eam muni
eribus et promissis sollicitas. mulieris mar
moreum pectus nequiuit inflectere. ma
luit enim illis muneribus carere. quam
auaricia ducta et cupiditate carnis pu
dicitiam amittere.

Leginus quod fuit mulier quidam so
litarium vitam ducens que congregata
magna auri quantitate. domi fossa facta
humo abscondit sed post mortem eius
cum hoc ad episcopi noticiam deueni
set. de mandato eius. aurum in eius se
pulchrum est proiectum. at postquam
hoc aurum sepultum fuit tribus diebus
se miseram proclamare audire se mari
mo dicens consumi incendio. Cum autem
multis diebus vicinos multipliciter mo
lestasset. de episcopi mandato ad eam
extumulandam venit apertumque tu
mulo aurum colatum in ipsius os igne
sulphureo reperitur ut verum sit illud
aurum sitisti aurum bibi. Corpus autem
eius fetidum acceptum est. in cloacam
que proiectum fuit. Seneca

in declamacionibus. Mulierum viciorum
Fundamentum est auaricia.

Valerius maximus. Auaricia latenci
um indagatrix lucrorum manifeste pro
de vorago auaricia. neque habendi fr
uctu felix est et querendi cupiditate
miserissima.

Hec autem omnia septemius nomine posse
dit. Qui cum esset familiaris cuiusdam ho
minis Crathus et tunc exarsit auaricia ut
ad spoliacionem auro. quod sibi quidam Syamo
fus nomine promissum non est verito capud
Crathi auri sui abscondere ac per vrbes
palo fixo ferre. Insuper etiam conca
uatam partem capitis. ut ponderosius
esset liquato plumbo impleuit ut pon
derosius aurum sibi promissum acciperet
odiosa hec septemii auaricia. sed the
lomei regis. egyptiorum risu persequenda.

nam cum Antho. imperator eum mag
nas opes habere conspiceret et corripu
isset eum ipse vero propter diuitias suas
se parituum videret omnia bona na
ui imposita in altum processit. ut naui pro
forata sua paret arbitrio anthonis ho
stis suo preda caret sed preda anthonis. eum cum
bonis suis non sinuit periclitari. sed futu
rum necis sue periculum precauit et ip
sum cum preda bonum tuerit sed procul dubio

non diuitias possedit. sed a diuiciis pos-
sessus est. Titulo quidā exteriori a cor-
pore possessor erat animo vero pecunie
miserabile mancipium. Ex prouerbis.
pecunie oportet imperare non seruire
Pecunia si uti scias ancilla est. si nescias
dñā. pecunia nō faciat auarū. s; irritat.

Salustius auaricia fidem probita-
tem ceterasq; bonas virtutes a artes
subuertit a pro his supbiam a crude-
litatem deum negligere. omnia vena-
lia habere docuit.

Caueant omnino nimia contrahere
debita Ambrosius de thobia. Pauper-
tas nō hē crimen s; debē vercūdū est.
nō reddē vercūdus. Diues es. Paup es
nō sūas mutuū si diues es nīlam pacie-
tis petēti necessitatē si pauper cogita
reddēdi difficultatem. Ex prouerbis sapi-
entū. Fraus ē accipe q; nō possis reddē
Seneca. pmo docendi sunt qui libenter
accipiunt libenter reddere a eos quib;
obligati sunt re animoq; si tantum eq;
sed etiam vncere. Itaq; si beneficia g-
tis collata reddenda sunt multo forci-
us mutua. sed quia multi ingrati amici
quidem vident eē impetendo sed inimi-
ci sūt i reddēdo Ideo temas pbs dix-
it amicu me roganti pecuniam mutuo

ipsum et pecuniam perdo.

Fuit apud ianuam mercator quidā
et campfor. Obertus ganorus nomine
astensis natione. hic tāte legalitatis ex-
stitit vt cū quidam quingentos aureos
apud eum se deposuisse mendaciter as-
serēt illeq; minime super hoc in cartu-
lari scriptū aliqd reperiret. nullosq; mē-
tosus depositor testes inducēt a mēca-
tor fidelissima dicēt se depositū mīme
recepisse a ille clamans vocifēare vel-
let. Obertus predictus mēcator statim
eum vocauit dicēs. Tace fili. accipe qñ-
gentos aureos. q; te penes me depōsu-
isse affirmas statimq; sibi pecuniam
nāuit. Maluit em̄ iniuste pecuniaz pde-
re q; bone fame sui nōis aliqd detinere
Cumq; ille abisset et pecuniam in dap-
num aīme perceptam lucri exposuisset
diuersis. accidit vt ex eis libras q̄dra-
ginta milia lucraret. Qui cum morti
a p̄pinquasset liberisq; careret suum in-
omibus Obertum fidelissimū mēcato-
rem heredē instituit asserens se ex quin-
gentis aureis quos fraudulenter recē-
perat tot et tantas coaceruas se diui-
cias sicq; factum est. vt dīponente
dei iudicio. qui prius suscepte pecunie
fuerat latro. mercatoris fidelis fieret

procurator sed ecōtra multi sunt mer-
catores nomine quidem in seruādis de-
positis fideles sed cum optunitas debet
rit deposita sibi commissa negare non
erubescunt. Vnde legimus mercatorem
q̄dam in seruādis depositis fama cla re
sed vbi aderat optunitas sue erat et
latro huius famā exēnes q̄dā audiens.
thesaurū nō modicū ei seruādū reliquit.
post ānos vō tres rediēs hō. a mercatōe
suū repetit ac comodatū sibi depositū.
Mercator at sciens illuz nec testes sup
hoc hōe nec cyrogphū aliq̄ depositū
negans se eū cognoscere mime a iere
b. t. Quod ille audiens ibat tristis et
merens. Cui cum obuiasset vetula que
dam. causam ab eo tante tristicie scisci-
tatur tunc ille. Quid michi et tibi est
mulier? vade in pace. at illa obsecro q̄
michi causam tue tristicie enarres. for-
te enim tibi consilium saluberrimum
dare potero victus ergo homo infor-
tunium suum totū per ordinē mulier i-
dixit at sagax et prudēs vetula. habes
inquit ne in hac ciuitate aliquem tibi
fidelem amicum? respondit homo ha-
beo plures. at illa vade dic eis. q̄
emant sermōa quedam depicta siue co-
p̄hmos pulchros et implentes vilibus

rebus fingāt esse gemas p̄ciosas et the-
saurum magni valoris ptantesq; ad
mercatorem illū dicāt se velle apud il-
lum thesaurum magni valoris depon-
nere. cum audierint famam sue legali-
tatis non modicum esse et ire hēant ad
partes multum remotas. Illis ergo sic
loquentibus tu super veniens petens
depositum tuum. quod tali tempore
apud ipsum deposuisti. spero enim q̄
p̄pter maius lucrum et astancium ami-
corum tuorum verecundiam sibi lega-
litas nomen impone nciū statim tuū
tibi restituet thesaurum. Caue tamen
ne nouerit mercator illos tuos esse a-
micos.

O magnum mulieris consiliū. Multi-
erum enim naturale est indubius prom-
ta habere bona consilia. abit ergo ho-
mo et iuxta consilium mulieris faciens
amicis suis cū mercatore loq̄ntibus de
ficto thesauro apud eū deponēdo sup-
uenit et ipse repetēs suū depōitū Tunc
mercator ait. bñ te agnosco tu es talis et
tali t̄pe venisti et ptasti depositū et de-
positū tuū optie custodiui et factori suo
ait. vade cito et da huic depositū suū sic
que accipiens homo depositum abit
gaudens. Infidelis aut mercator a sua

veniret causa a me sapientiorē se repu-
tet qui subtiliores a p̄sēs cōtrarietates
adducit a eedra int̄ iuris doctōes. vbi
nō de vita hōis sed de rebus tēporali-
bus extra hominē causa tractetur. ille
prudencior reputatur. qui per suū cōsi-
liū no uerit diffidētes v̄l dissidētes me-
lius cōcordare Tollāt ergo medici cō-
trouerfiā ammōrū nec magis appare
studeāt q̄ curare. Ante reginā v̄o me-
dicus situat̄. vt castitatem corpis ha-
bere signet̄. Cū em̄ reginarū ceterarū
qz feumarū egitudines videri habeāt
ocētra atqz v̄cūda. qnqz inspicē callos
eē necē est Monemus ergo vt exēpla
que sequitur inspiciant. ac etiā virorū
castorum castitatem sectantes aliis pu-
dicie sint exemplum.

Refert val. q̄ Ypocras mire exitis
cōtinēcie nā apud athenas scortū erat
nobile faceqz decorū Cui iuuenes et a-
dolescentes lubrici sponponderunt talē
tum si Ypocras animum ad meonti-
nenciaz potuisset inflectere. Que ad eū
nocte veniens ac cubuit iuxta eum nec
tamen eius continenciam in aliquo la-
befeit. cum eam iuuenes irriteret qd̄
eius est aim illecebris fletere n̄ quisset

preciiqz victorie repeterēt r̄ndit. Non
de statua s̄ de homie pigro se posuisse
vocaui em̄ p̄m̄ statuam p̄pter eius
immobilem continēciam.

Idē idē recitat Val. de Zenocrate
p̄ho q̄ cū n̄ uulic debēt̄ sibi nummum
nocturno t̄pē fuisset ifesta a ille castissi-
mo fit moqz p̄posito in mobilē p̄manet
in t̄m vt nec humerū ad eā v̄tēt illa se
despectā aspiciēs cōfusa discessit.

Cornelius scipio missus ad h̄ p̄spani-
am. eo momēto q̄ caltē inēuit oia q̄ vo-
luptatis cā erant iussit tolli. vñ et duo
milia scōta legunt̄ abisse ab c̄citu. No-
uerat. n. vir indultis qd̄ voluptas ai-
mos effemiat et enuat corpa volupti
subiectū. vñ et in fabulis poetarū dici-
tur q̄ fontē syrenarū ingdiētes enēua-
bāt ees a vires effemiat̄ serū adime-
bāt a s̄ dēm fuit in figura voluptatis
Sic dicit̄ li. i. De nugis p̄borū. Curas
egritudinum attendant Qui cum fiant
aut per simile vt in cyrurgia cum ro-
tundo vulnere lineosum rotundum ap-
ponitur et longo longum aut percon-
trariū vt in p̄lica vt calidūz frigidū et
ecōē aut gaudium tristitia vel tristitia
gaudio curatum multi enim perierunt
gaudio aut premio gaudio mēbrorū

usu destitudo contracti sunt.

Dicamus igitur incedere quod sit gaudium et quomodo gaudium nimio aliis mori in vetus sit Gaudium est diffusio si cum appensione suemietis seu delectabilis omnis enim redunt ad gaudium sed unde stabile magnamque consequuntur ignorant et sapientes quidem nunquam sine gaudio est. gaudium autem hoc non nascitur nisi ex virtutum conscientia nec interrumpitur nec desinit. quod enim non dedit fortuna non eripit. Marcialis cocus. gaudia non remanent sed fugitia volant. Unde narrat Valerius libro nono. quod vir verisimile et credibile videtur quod in eripiendo vitam a corpore item possit facere amor et gaudium ut supra.

Nam nunciata clade que romanis accidit apud lacum tranfreticorum mulier Liua nomine putans maritum suum eadem classe perisse eo redeunte ex inspirato ad ipsam domus sue portam ei obuia facta tanto est euecta gaudio ut illius complexu statim expirauerit.

Altera cum falso mortis filii nuncio mella domi se daret ad primum aspectum redeuntis exaiata est sicque quod dolor non exscindit leticia consumpsit sed minus mirum quam mulieres sed ecce plus.

Insculosus quidam noie cum intorsia quod nup infula subegat diis sacrificari receptis literis quibus a senatu ecclesie supplicaciones nunciabantur intento illo animo legens orta caligine ante foculum colapsus motuus est quod quo alio quam nimio amore vel gaudio euectum putemus.

Philomoni quoque vis risus in moderati vitam abstulit.

Huius gaudio remedium Procratem medicum muellie legio nam cum diutinam moram ex priam propter sapientiam amore ceteris illis et creuisset fama et opinio summe sapientie sue apud principes et priam cum domum rediret et patrie appropinquaret nuncium de suo aduentu promittens nunciavit principibus Procratem oculorum lumine priuatum ad patriam remeare ut leticia de reditu animos parentum oculorum priuatio nuncia temperaret putabat enim eos euectos leticia merituros.

Legimus Titum vespasianum filium in castris circa Ierosolimam residentem audisse vespasianum patrem suum tocius senatus voluntate ad imperii gubernacula sublimatum ea propter tanta est euectus gaudio ut subito membrum fortitudine destitutus ob rigent membra fieretque collecta ac vespasianus videtur

qui romani contra iudeos belli texuit
hystoriā medicus pitissimā cām egre-
dimis cōgnoscēs requisit si ato in vrbe
erat aliq̄s em̄s cuius nomē tytus noia-
ri ab horrēt. q̄d cū quidā intimali; Jo-
sepho eē hoiez cuius Tytō nomē intm̄
ab hōrebat q̄ nec eū in sua curia aliq̄s
noiare audēt eū fecit venire et statuto
die mēsa; fertilissimā; añ oculos Tyti
fecit pari pincernas quoq; a dapifēos
iuuenes adimari mādauitq; occulte. ne
ad preceptum tyti aliquis percutere p̄-
sumeret sic aut omib; ordinatis emu-
lum tyti fecit cum omni honore et im-
perali reuerencia in mensa locari a sibi
aiuuenibus et seruatoribus affectuose
seruiri ac tytus inimicum conspiciens
statim ira cepit vehemēter accēdi mā-
dauitq; seruis hominem occidere cūq;
nullus sibi mandanti obedire auderet
quin etiam emulo ministraret in tātuz
succensus est ira vt qui vsu cōpoti car-
ebat membraq; contracta habebat sa-
na membra reciperet. nec inimicū pu-
tauit sed sibi vt sincerum amicu; post-
modum sociauit.

Pigmentarii vō curā gerāt sollici-
te que eis mādant; amedici; adimplere
ne obliuione v̄ diuēsis causis occupati

in medicinis v̄ cōfectionib; vnū p̄ al-
tero v̄ altero p̄posito hoim se p̄beāt
occisores. Fallaciā fugiāt ne sophistica
tes v̄ fucantes aromata fures potius
quam pigmentarii iudicentur. Vngen-
tarius debet facere vngenta sanitatis
et vntiones conficere suauitatis. vena-
nosa simplicibus etiā ipa requirentib;
vel suspecta nullatenus precio. quocū-
q; tribuant ne ducti malicia ad damp-
num proximorum illa conuertant fiant
q; participes criminis hū qui gerere
debent curam salutis. Cyurgici quoq;
conparientes sint egrotis ne facile se p̄-
beant scilores vulnerum vt perdita fa-
ma carmifices dicantur potius quam
vulnerum sanatores hū omnes eū oim
egrotorum curam gerunt suisplius poti-
us habeant vt purgatis passioib; ma-
ioribus se scios prebeant. Que autē sint
ille passiones. Boetius dicit libro p̄mo
de consolacione. Nubibus atris condita
nullum fundere possunt sydera lumen.
Tu quoq; si vis lumine claro cernere
verum. Transte. recto. carpere callem.
Gaudia pelle. Pelle. timorem. spemq;
fugato. nec dolor assit. Nubila mens est
victaq; frenis. hec vbi regnant et hec
de medicis sufficiant.

De Tabernariis et hospitibus.

Extus schaccus an alpbilem si
mstru hac foem accepit. Nam
homo fuit hns dextra manu ex
tensaz ad modu inuitatis Similtra ma
nu hns pane et sup ipm pane ephuz
vin In corrigia hns cutellu et claves.
hic em repntat tabernarios hospita
rios. reruq; custodes. Et hii an alpbile
taq; an iudicem collocant. quia sepe ni
tor eos rix et turbacides orre p alphi
le taq; p iudice regis hnt tractari.

Horu officium est bona cibaria pro
curare ementib. Curiales dnt esse ad ad
uenietes. Oia que a supuentib defer
unt salua per eos et sub ceta custodia
reponat. Prinu horu replentat leua
manus inq; est panis et vinu. Scdm re
presencat manus extesa ad modum in
uitantis que est dextera. Terciu repre
sentat claves depedentes in cingulo seu
corrigia hii fugiat gule viciu. Quantu
em ededi bibendi q; ca ples ad eos de
scdnt tato cibi et potus se peate re
stringat vt ad eos venietes eorum ex
emplo necessaria no supflua corpi tri
buant sepe em ex crapula oriunt rix
oculoru suffocacides et iuriaru iuectio

atq; ppestio. Debet em homo edere et
bibere vt viuat. no aut viue vt edat et
bibat. Taurus paucissimoru repletur
paltua. vna filua elephantib pluribus
sufficit. Homo vo terra pascit a mari.
verumtamen non fames ventris mag
na constat sed ambicio. Vn dicit Quin
tillanus. In grandibus cenis hoc nob
accidit vt cum optimis faciat sumus
varietas tñ ex vilioribus grata fit et
Lucanus Oprodiga reru luxuries nuq;
paruo contenta paratu et questorum
terra pelagoq; ciborum ambiciosa fa
mes et lauta gloria mense. Disate qua
paruo liceat produere vitam. Catho
Indulgete gule noli que vetris amica
est. ventet em et genitalia proxima fut
sic et gule viciu luxuriam parit. Pessi
ma pestis luxuria. ex q; causatur mentis
hebetudo que est acute rationis obtun
sio carnalis intemperacie vicio crassis
sensibus inducta. Quid autem hoc vi
cio fedius? Quid etiam dapnosius quo
virtus atetur victoria languescente so
pita? gloria infamiaz confertit am
niq; pariter et corporis vires expug
nantur. Et ideo dicit Basilius. Cu ven
tri desuimus et gutturi pecora sumus
et bellius ee siles studemo q; bo. pna ee

et terrā respicere ac ventri obedire natura cōcessit. Vnde boecius li.iiii. de consolatione. Qui virtute desit a homo esse desinit cum indiuinā conditionem transire non possit necesse est vt vertat inbeluam. Quot et quāti sapientie mire solidiqz fuissent consilii mli edacitas et vni calor fecisset hebetes. Quam periculosum est patrem familie rectoremqz rei publice mero. calere quo ira accēditur. discrecio obfustatur luxuria excutitur in tm̄ vt libido nefandis actibus se immisceat hominis. discrecione sopita. Ouidius vni parant animos vneri si plurima sumas O pessimum vicū ebrietatis ex qua desit virginitas que foror angelorum possessio omnium bonorū et etēnorū securitas gaudiorū. Noe vero calens mero nudatus. filis verēda detexit. Lotus castissima nimio vino sopitus ad montem fugiens filias carnali copula vt vxores cognouit. Legimus mero calentes sic ira succensos ut cum amicicia iuncti essent infantum vt quando erant sobrii vnus pro altero periculis exponeret se inuicem. gladius peremisse.

Herodes auxipas Iohannem non decollasset. baptistam si crapula

et ebrietatis defecisset cōsululum.

Balthasar babilōie rex vita a regno non fuisset priuatus si ea nocte fuisset sobrius qua Cyrus a Darius reges eum cū p̄so crapula sopito occiderūt.

Affabiles Faceti qz sermōis decet hospites eē ad eos quos suscipiūt vultus em̄ alacris blādis s̄mo et benigna mutacio famofū hospite reddit. Vnde vulgari p̄bio dicit. Curtasia si vult mult et si cotepo. Cum sunt viarū pericula ac discrimia nescientibus hīs qui tuo sunt introducti hospicio per te dīrigantur vt securi sub vmbra tui culmis viuant et discedētes sociati per te securi transeant esto eorum vite ac fame defensor vt tue.

Lotus enim aegulis quos homines peregrinos putauit hospicio benigne susceptis ab impetuosa sodomorum libidine duabus oblati virginibus genitoris amorem postponens fidei susceptis hospicio sub vmbra sui culmis defensorem se prebuit salua sint omnia que tue custodie sunt tradita. Nam tuum hospicium alienus subintrans suoz facit habitaculum Cuncta ergo que de sunt tue sint cōmissa custodie sint & sic

salua quasi homi ppe reliquiss. Tales
erga famulos teneas qui nō ducti aua
ricia bona aduenientiū querāt Equorū
annonā seu pabulū equis oblatum non
subtrahant ne equis fame lassatis asses
sores eorum tali occasione qnq3 inimi
corum manus incidentes pereant et sic
tanti mali causa famuli fiant.

In lombardie partibus apud Par
maz ciuitatem recepto est hospicio no
bilis quidā cum magna hominū comi
tua. Cumq3 equis prima noctis hora
pabula data fuissent famulus hospitis
clam ante equos pabula posita furti
ue accipiebat. cumq3 ad equum cui nobi
lis insidere solebat latro venisset ma
num ad pabulum tollendū applicuiss
equus ipse furis brachijs dentib3 strin
gēs detinuit Cūq3 latro ab equo se de
tentiū videret. ac primio dolore clama
ret. domicelli dicti nobilis vna cum hos
pite occurrerūt sed nullo ingenio dēm
furem de dentibus equi extorqueri po
tuerunt donec vicinorum aures huius
rei negocium fama permouit sicq3 fac
tum est vt delatus reus ad iudicem cō
fessusq3 crimine p sententiā dampnato
laqueo vitam finiret.

Hoc idem perpetrans alius ita se
calce equi est percussus in facie vt cicatri
ces cū impressione ferri et clauorum in
eo postmodū remanerent.

Et cum quidā vadēs ad sanctū Jaco
bū apud tholosanā urbē hospicio fuiss3
suscepto hospes cuius erat hospiciū in
tm exarsit auaricia vt eiphū argenteus
clam in mala suscepti hospitis colloca
ret ac postmodum eum insequeretur
tāq3 furē cepit arguē testib3 curie secū
adhabitib3. Cūq3 ille et se et patrem in
nocētes asserēt et ad seruandū malā fu
iss3 percussus. ephus at in mala filii fuiss3
set inuētus tāq3 latro pēgnus hospes
dāpnat3 suspēdio rebo oib3 que pēgnū
erāt suscipiētī hospiti applicatis. Cūq3
pē suspēsi pēgnū pfectiss3 viā inceptā
in honorē bñ Jacobi et illū redire con
tingeret p locum vbi filius pendebat
patibulo ac secum pater quereret cur
deus talia euenire filio permisiss3. Ita
tim filius pendens patrem allocutus
dixit se meritis bñ Jacobi in columen
cōseruatū. Monuit insup pērem vt ad
iudicem properaret miraculum et in
nocentiā recitaret Cūq3 h eēt impletū
et pēgnū filius esset de patibulo de po
situs ventilata cā suscipientis hospitis

tholosani factaq; defectiōe q̄ per auariciam et cupiditatem pegrinum hospitem accusasset ipso quo pependerat pegrinus patibulo est suspensus et hoc de hijs sufficiant.

De custodibus ciuitatis.
officialibus et pedagogis.

¶ In sinistra parte ante militem collocantur custodes in hac forma Nam stachus ille fuit fortis in humana spē hñs in manu dext̄ clauas magnas In sinistra hñs vlnā In cōria hñs buriam aptam p hos intelligūt custodes citatis et sic clauibus Officiales om̄es et sic in vlna sicut sūt aliq̄ sup mēsuras et pondēa. Pedagogii et ministrari seu clauarii qui repñtant̄ ibur sa apta ad recipiēdū que om̄i debentur Rē em̄ añ milite collocāt̄ hijs q̄a p milites ciuitatis custodes hñt req̄ri et videri et p eos dē hñt ip̄a citas custodiri

Custodes debēt eē solliciti. Oculati et zelatores boni om̄is siue em̄ pacis t̄p̄e seu bello imminēte debēt discurrere ciuitatem perquirere que ad munimem et securitatē fut rēorib; intimare. Nulli homi tempe belli seu guerre nocturno

tempe apire cōsciencia in eis sic rēa sit ut zelum sic habeant ciuitatis. ut tamē culpam liuore inuidie. vel cordis amaritudine nulli hominum imponant Sepe enim fit ut videri zelatores ament et hoc ut in officiis laudati p̄maneant aliquos fraudulenter accusant. Summum genus malicie ē inde vel e reportare gloriam. vnde sine culpa alii criminis imponis infamiam sic ergo custodem te prebeas. ut apud iudices et rectores innocentes non paciantur iniuriam. Sepe illum pre oculis habeas qui omnium corda nouit et ponderat. Illum timeas sine cuius custodia frustra custodiendo inuigilias. Timentibus enim eum beatitudo promittitur. et eis omnia cooperantur in bonum.

Imperator fridericus secundus apud capuam ciuitatem super pontem aque. que circa ipsam defluit portam marmoream nitro opere construit in qua ipse imperator sedens maiestatem pretendens sculptus est a dextris vero et a sinistris duo iudices assessores sculpti sunt in semicirculo capitis iudicis talis est versus iudicis Intrant securi. qui querunt viuere puri

In semicirculo capitis iudicis i sinistra hie Xsus est infid

In semicirculo capitis iudicis i sinistra hic usus est Infidus extrudi timeat ul carcere trudi In semicirculo cocto parte est hic versus Cesaris imperio egm custodia fio In semicirculo sup caput imperatoris est hic versus. Quam miseros facio quos variare fio. Mouere ergo iudicium est custodum vero time re. Regis autem penas proditoribus cominari.

Vnde dyonisius sicilie rex habens fratrem qz intime diligebat semper q cumqz pergeret vultu se tristi agebat. Cumqz ei in curru deambulanti occurrissent duo paupes facie leti habituzqz despecti. Ille statim de curru prosiliens cu omni honore et reuerencia suscepit at ex hoc barones. no iolu mirati sut. s; etiā aīmo cōturbati. cām tamen inusitati negotii timore retracti mīme quererūt per frēm tamē regis roga uerunt certificari de causa. Cumqz dyonilius audisset a fratre suo fore beatū. maxime quia tot diuiciis et honoribus et delectacionib; esset refertus rex fratrem suum requisituit si beatitudinem suam experiri vellet. Quo responde nre desidere et requiro. Rex mandauit omnibus sibi subditis. vt fratri suo. Sic si

NOMEN DOMINI

Nos el doctor suando

In omnibus obedirent. et cu hōa veniss et mēsa ep̄lis eēt referta. ac in menta regis supsedēt. nobilissimos q̄qz pincer nas cōspicēt. sonos mulicos cū suauit delectaciōe audirz. rex fratrem incepit q̄rē. verū b̄m se putarz. Quo ispōdēte b̄m me puto et expior. rex clam limatū gla diū et acutū euagiatū fecit pōtari. eūqz filo serico directe sup capitis v̄ticē f̄s sui fecit recūbētis appēdi. Cūqz regis f̄ nec manū ad mēsam pōrigēt nec oculos ad s̄uitores quēteret rex dixit. Cur frat nō cōdis? cū beatum te dicas et sentis Respōdit ille me beatū non sentio. cum gladium tremulentū sup caput meum aspiciam. Tūc rex apparuit quasi vultu tristi vbiēqz se cōuēteret ibat. eo q gladiū ocel tū diuine vlcidīs in corde suo cōspiceret semp. nec materiā habebat leticie. vbi tantō otinue inessz sibi dolor Paupes vero letos facie idēco honoraf set. eo qz eos leta et serena sciencia cōspexissz. Vñ quintillanus. Excedit omēz calamitatē dieb; ac noctib; timē. Reuā. Qui timetur a multis. m̄tos timet. et est mino q̄ suos dominus qui suos timet Tutissima vō res est. nichil timē pretē dum. Interdū audaces cogimur eē ma tu s; est vbi dat vires nimis ipse timor.

de parab
de parab del ben
ficio manua

quo responde

loproproio paces se

Pagareys pore

Pagareys por esta primera de camio enerb
primera

MP
Pagareys por esta

Pagareys

Timor sollicitum reddit . ut q̄ custodie
committuntur . requirantur ne pereāt
et nimium timidam nimiumqz securū
esse vicium est .

Officiales omnes discreti sint . ne vl
tra q̄ ratio postulat extorq̄ant ab emē
tibus aut vendētibz pecuniam . Personā
cū omnem gerunt . Idēo omnes oī
bus exhibentur hominibz . et quia inter
emptores ac venditores p̄cipue ligua se
miscet . Idēo sit in eis diutēna paciēcia
Equo em̄ animo honesta amanti cōtēp
nendus est iste contemptus . contempne
ergo in eruditorum cōtemptus . si vis ad
sūma progredi . Iniuria cū multo ro
gata . eius ē infamia q̄ facit .

Socrate quidam p̄cipue intuens ait .
Oculi corruptorū p̄cipue . Cūqz discipuli
irruētes in eum velētes punire illatū ī
magistro cōiucū hac sentēcia rephēdit
eos dicens . Quiescite o sodales quiescite
etiam sū quod dicit sed me cōprimen
do continco . Quodam tempore cū idem
socrates infinita cōiucia ex superiori loco
a zantipe vxore sua audisset ac eidē resti
tisset aqua perfusus immunda . nichil
ei amplius respondit . q̄ capite deter
o . Sciebam inquit futurum ut ista
temitua p̄cipue sequeretur . Q̄de ergo

pugnāti q̄ cedēdo victō abib . Catho .
Cum rēe viuas ne cures v̄ba malorū .
Arbitrii n̄i nō est q̄ quisqz loquatur .
ps̄p . n̄quam stella bonis n̄quam dis
crimia desūt .

Pedagiarū n̄lla pedagia extorq̄ant
n̄llū que aut imparatō . aut legis cōditō
instituit ne videantur potius raptores q̄
eractores pecunie . q̄d dubios viarū trā
sitos mumentos . Nō . eis ex officio mē
bit . et a q̄bus de iure exigē sine iniuria
aut otumelia postulat . Nō affectēt vi
litatē rei publice . ut incurrat damni cō
sciēcie . v̄ qui p̄daris nōne et ip̄e p̄da
beris .

Thesauri p̄ clauerū omniatū om
nem legalitatem habeāt . ne p̄ter q̄ eis
debetur rei publice subtrahāt . ne qui de
bēt eē custodes fiāt fures . Nā nulli cui
rapia felicit̄ cessit gaudiū rapti durarē
in posteru . n

De ribaldis p̄digis lusoribz
et cursoribz .

Ribaldos et lusores an̄ sunt . et ro
chū dici o situatos . ad vicariū em̄ regis q̄
rocho ē p̄tinet h̄re hoies aptos ad citi
tes et loca regi d̄na explorāda . et cursorēs
q̄ cito p̄tēt l̄as et regis m̄adata sic an̄ t

fuit foeto. Scacho ille eos representas.
Nā homo fuit hñs capillos hypsibos
n uellatos. hñs i māu. dext pecuniaz mo
dicā. In sinistra vō tres capillos. n in
cōda quā hñt p cinglo p̄ixitē lñs plenā
In p̄no t̄p̄itāt̄ pdigi n om̄s dilapi
datores reiū suarum. In sc̄bo rex n̄tāt̄
lusōs et mericariū. In t̄co cutores et
l̄rarū p̄otatōes.

Prodigis n dilapidatōibz dñt dāi cu
ratores re bōs suis dissipatis furari co
gant. Qui em̄ habūdāe s̄ueuit pecunia
vācz exponēdo lasene cū em̄ ad mēdici
ratē venerit aut mēdicāe ip̄m aut suā
ri necē ē. Tres em̄ aut solicati sūt n la
borāe nō possunt aut nobiles sūt n mē
dicare eti bescūt. sicqz fit vt q̄ dilapida
uerūt p̄a accipiāt aliena. Est em̄ mag
nū viciū pdigalitas. q̄ n si quā utilitatē
aliis ad tēpus pariat finalit̄ cū p̄imis
fit dāpnosa. Idos Cassiodorus. admonet
sua suāe ne subōta necitate aliēa mēdi
cāe aut furāe cogāt. Maiō ē em̄ n̄qt in
cōuādis q̄ iueiendis adhibēda cautela
nō minor ē v̄tus. q̄ q̄re parata tueri.
Claudianō. In māicri volumie. potius
est inqt̄ suasse q̄sitū q̄ q̄sisse nouū. et iō
p̄uerbiallyter dicitur. Qui non cauet ex
tentam mendicat antiquā sciat.

Cum quidam nomine ioh̄s cauacca
ditissimus esset. nec haberet nisi duas fi
lias. illas nuptui tradidit duobz nobili
bus ciuitatis. quas cum illi tradissent
int̄m pater earum generoz dilexit. vt
aurum et argentum et bona tēporalia
succedēte tēpore eius paratus sit. Cūqz
donati donaria generi et mariti filiarū
patri earū essent in m̄iu curiales atqz be
nifici. ventū est ad tēpus. quo ioh̄nes
cauacca omnibz distributis nichil h̄eret
sicqz factū est. vt qui donati donaria vi
debāt q̄. supuenire media p̄barēt
ingt. Cū autē pater prudēs esset. ind̄i
gñe sue volēs occurrē. mēcatorē sibi ab
ātiq̄ notū adit. x. milia lib̄ p̄. t̄ai lib̄i ad
triūdicū terminum exposcit. Cūqz pe
cuniam mutuo acceptam domum p̄ā
deportasset in quodā nobili n̄ sollepn̄
festo. genis et filiabz sollepn̄e parauit
conuiuū postq̄ in cubiculum clam se
inclusit. prius tamen serneo nouo fabri
cato. cum tribus firmis clauaturis ob
serato pecunia sibi mutuata de sacculis
sup tapecia stracta fudit. vt filiz extra
cubiculū posite per rimas hostiū pecuni
am possent consp̄icere. Quo facto iterū
pecunia ipsa collecta in serneo recontz
te simulauit. Ad mercatorem vero post

modū eam integre reportauit. Die ve
ro altero generi et filie a patre interro
gant quanta esset pecunia in scrinio sic
obstructo deposita. Cumq; ille fingēt
.xxv. milia esse lib. quas in deposito de
posuisset. vt ex eis testamētū faceret ac
relinqueret generis ac filiabus sitū secū
dū modū. quē tenuerāt cū eo. quādo fi
lias nuptiū tradidit se haberent. Illi s̄
audito nimium gauisi quātū honoris
esset tam in vestibus q̄ in cibis usq; ad
finem uite conabāt̄ patri seruire. App
pinquante autem fine vite vocatis ge
neris et filiabus sic eos alloquitur. an
tequam moriar non intendens aliud fa
cere testamentum nisi q̄ in sermō obli
uato reliqui vobis do. s̄ statim coram
me dum adhuc viuo fratribus p̄dicato
ribus. C. lib. Minoribus vero. C. lib. Et
heremitis. C. lib. Consignare curetis a
quibus cū sepultus fuero clauē scrinei
et mei depositi q̄s in suo habēt deposito
repetatis in qualibet autē clauē scriptū
meū apposui in testimoniu p̄missorū vū
cuiq; autē ecclēsie aut recluso certā pe
cunie q̄titatē dū lecto decūberet donari
fecit p̄ māitos filiarū suarū. q̄ n̄ fecerūt
libēt̄ spe testamētū qd̄ i p̄mo expec
tabāt. Cūq; ille diem clausisset extremū

celebrate q; fuissent funeris exequie
Septimus etiā dies obitus sollempniter
fuit expletus cū sollempnitate magna
clauē apud p̄dictos religiosos de po i
tas peccerūt. Quibus acceptis sermō i
q̄ de poita putabit pecuniā aperiēt̄
solē. ē clauē grossā iuenerūt et magm
mō maūbrō vulgarit̄ et latine scriptū
erat. Ego ioh̄s cauacca tale cōdo testm̄
vt quilibet mactet̄ hanc clauā qui se ip̄o
neglecto alteris gerit curā. Stolidissi
mū op̄o ē p̄p̄a p̄dige effūdere et aliena
p̄omod̄ appetēdo sp̄are. siue filio sit siue
filia an̄ maū tua dispēsandā. se respiciat
quā tu te dispensandā respicias aliena
nec bonū ciuem estimes eū. q̄ n̄ m̄sta ex
p̄dit et modica possidet. t̄lez est. mo no
uitates in ciuitate appetē. domina mutari
bella intestina libēt̄ mouē. ac terra qui
habūdāt familia. et alia bonis terrenis
ciuiū nouitates. dñorū mutaciones. per
turbacōnes ciuiū d̄plicēt. suis atēti nō
alienorū cupidi. p̄digū vero nec bonū
ciue. nec vtilē reū ab̄ice estimamo.

Post hos lutores scortorum et situ
ditos insequētes oīno peiores d̄imus.
Quos cū iudi t̄rillorū calor necessitatis
q; cupido ul' libido ad paupiez traxerit
Latroēs et p̄dones fieri necē ē post s̄ oīs

infidelitas pdicionis textura. Ebrietatis
q3 vicium seqtur. hiu bella sequt? mili
ti. q3 caltra. nō optates tam victoriā q̄
p̄dam. Altra cū eis dāpna iferūt. n̄ par
ua lucra reportant.

Beato Bernardo equo relidēs obuia
uit cuidā lusori. Cui lusor ait. vellem vir
dei ludē animā p̄ eq̄ cui isedes. Si place
ret. Cui Bernādus. Si aiāz m̄ obligas
egoipe de equo descēdo tibi q3 si plura
pūcta me trib3 taxillis traieceris spōte
equum et grate p̄mitto. Ille autem gau
dēs accepit tribus taxillis. xviii pūcta
traiecit. Statimq3 lusor certus credens
esse de lucro fienū equi apprehēdēs su
um esse eqū asseruit. Cui bern. Expecta
tilli. quia plura sūt pūcta his q̄ vides i
ip̄is taxillis. p̄iciēs q3 eos suauitē tercio
taxillus diuisus est per mediū n̄ in vna
parte sex representās in altera v̄o vnū
Sicq3 factū est vt aliis duobus taxillis
rep̄sentātib3. xii pūcta. tercio uero sep
tem n̄ sic. xix. se picasse. bern. iactaret
Nō miraculū lusor cū aduertisset aiāz
sub ip̄is obediēcia dedit factusq3 mōch
us laudabiliter vitam finuit.

Cursores n̄ leāz pōtatoēs ter cep
tum expediant ne morā strahētis mit
tētib3 eos ul' eis ad quos mittunt' ip̄a

mora i dāpnū cedat. Sepe fit vt cursor
prepedito modica mora alio p̄ueiat q̄
cōtraria deferēs hiis q̄ p̄uere debuit p̄
ostensa causa seu lucri copia accipiat cō
nuēz vicoriā. vt intēuiente pecunia lu
ctū p̄datur in mēcatura. Studeāt ergo
cursoēs. cū eos regis vicarii mittūt. nō
se mane cibo gūare. nec se mero sero re
plere. ne debilitatis neruis lassati substi
stant. Cum autem transeundo ad ciuita
tes quaslibet. nō curiosi sint eas cūspi
cē. aut explorēt. nisi fōte sup hoc māda
tū habeāt speciale. s̄ā ille stules viator
est. q̄ p̄ amena p̄ta trāsiēs et p̄piciēs
obliuiscitur quo tendebat.

Hic incipit quartus tractatus sc3 de
modo progrediendi et continet Sex ca
pitula. primum de modo progrediendi
omniū popularium simul.

Xpeditis q̄ hiis q̄ ad fōs scacho
rū n̄ officia vorū p̄tinēt t̄nobilli
um q̄ p̄parū. s̄ūc de p̄gressu eo
rundem sub compendio videamus. Quis
etenim tractatus m. vi. capitulis cōueni
entius distiguit' n̄ diuidit'. Erq̄ em̄ om̄s
p̄pares ul' scachi mōdres. vno n̄ eodem
mō vadūt. n̄ capiūt ul' lucrāt' sub vno

propter hoc capitulo gressus eorum de
ser. bunt. Na de sil. bo. lise. est iudicium. et de
sim. bo. simil. is. reg. la. ul. lex. et doctrina
dabitur. De nobiliu. vero modo. p. gredi
endi. rapiendi. et lucradi. ex q. diuersus est
et no. id. et unus. de eis. sparsim. et diuisi
m. s. si. eudu. numeru. v. scacoru. nobiliu.
v. capitula. vt. sup. posuis. h. ont. pone. a
De mo. p. grediendi. poplarium.

Tercia p. grediendi. mod. scacorum
est. notadu. p. mo. Quod in ludo. scaco
ru. ponit. due. acies. sibi. mutue. co
trarie. et. bellico. e. opponetes. Prima. etenim.
acies. e. o. gregaco. maloru. ex. parte. Falli
tatis. et. malicie. cuius. docto. et. tracto. ludi
ul. teptator. est. dyabolus. Qui. p. malici
am. et. falsam. apparecia. rerum. mudana
rum. et. carnis. mutur. p. mouere. suos. ad
alitudinez. sup. bie. mudane. et. alioz. vici
oz. vt. eos. poltea. e. h. e. possit. ad. suppliciu.
sempitnu. Secunda. acies. e. o. gregaco. bo
noru. ex. parte. veritatis. et. misericordie. cu.
bonitate. pugnates. cuius. ducto. e. culto.
p. sua. gracia. suos. sp. mit. p. moue. ad
omne. bonu. et. ad. celeste. glaz. trahere. non
cessat. omni. mo. q. potest. vn. ipe. dicit. in
euagelio. Si. exaltatus. fuero. a. tee
ra. oia. traba. ad. meipm. Vbi. sciendum.

Quod omnes scachi minoris ordinis st acū
et gressum populariū designantes non
habēt nisi vñū punctū directum in pro
grediendo hinc et inde scz a latere. duo
puncta in spoliando. Vbi sūt om̄s humi
les scz subieccionis statū tenētes. qui cū
pie uolūt viue nichil ul modicū possunt
lucrari scz purū victum et simplicem vi
tam et quancumq; bene vellent. ut sic
plus lucrari non pmittuntur p opposi
onem cōtrarietatis ul aduersitatis et po
tēcie p̄dominantis. Quia hū a diuitibus
sepius conculcatur deiciuntur et despici
untur. s. cū vadūt p obliquū siue ad dex
teram siue ad sinistram hinc indeq; lu
crēt. aliosq; spoliāt et ditēt cū ieis iudi
cū racōis et discrecōis puenit. Decl. ar. a
s. per. exēpla. eciā. q̄tū. ad. iud. ices. silr.

Item nota q. quando hūiles hū vel
pui dignitate et reputacōne ḡdati ascē
dēdo possunt ueire ad sūmū eis o. similes
efficiuntur regine et tenēt locū regine
i meādo et rapiēdo siue ad pūctū albū
siue nigrū vltimi ḡdo perueniat et itro
nigēt. s. e. siue p. phas siue p. nephas
ad s. pueiant. et sic meāt et pmeāt et lu
crentur et spoliant in eodē punctu. vel
gradu. quia in obliquo semper circa se
gressum psequit. q. a. sp. in obliq. mouēt.

nec cessant raptē n̄ sic Da exēpla vt si
pra et sicut vis .nā quādo vt pl̄imum
fuerint meliores .peiores vero erunt.
cum ad dignitates et diuicias puenerit
quā si semper diuites fuissent. Exēplū
nota de illo .p quo heremita quidā ora
uit vt dicitur et statim fuit peior effe
ctus Verū .Paup̄e ditante n̄

De modo progrediendi regis.

Ex vero vnum punctum p quā
trāsiens vno tantū meatu .si be
ne et caute vadat non dicetur ech
at et aliqū math. Nam ad omnem pūc
tum circa se in circuitu mouetur si non
prohibeatur a lapidibus vel scachis cō
trariis .uel si nō occupet per suos p̄
os subditos vt patet in figura .sic simi
liter moraliter loquēdo om̄s religiosi et
diuio officio mantipati dicūt̄ iges / Se
cundum Auḡo v̄o .Seruire deo est ig
nare. Hū em̄ vno tractu ul' gressu non
habēt trāsire nisi vnū pūctū circa se in
circuitu .q̄ sūme debet huāe .i. mūdiciā cō
sciēcie .s̄ q̄ idic̄t̄ eis ex uoto et p̄fessioe
habēt em̄ vndiqz circa se vnū pūctū .q̄
sup̄ se h̄nt deū et hō .a et̄na a d̄ apper̄ēd̄ .
inf̄ se et̄na tōmēta ad fōmidā d̄ iux̄ se

vndiqz dēmones ad tēptādū et mūdū
ad fugiēdū et scēpnēdū .hec pūcta si
mēte et ope huauerit tuti erūt quia non
amittent ludum scachorū .sed qñ decli
nant ad raptas ad delicias honores et di
uicias .amisso iudicio p̄f̄e racōnis et di
cretions .tūc ei dicitur in ludo sicut re
g .i. eschecmath et admehilatur ludus
quia totū perdūt quitq̄ quesierūt .Sic
ad h̄am rex terrenus qui potest se vn
diqz mouere per circuitum directe et in
directe .n̄cesse est sibi sapientia et cau
tela in mouendo quia om̄s sibi qui ex
parte aduersa sunt maxime aduersantur
nam si indiscrete moueat̄ vel accipiat .
de facile potest sibi dici sc̄bat . et tūc opō
tet om̄s de regno esse in tribulatione et
in spoliatione .

Item nota rege manente ludus non
potest bono modo perdi et leuiter hoc
explica sigillatim . Ideo rex indiget max
ime sapientia .et hoc ostensum ē in Sa
lomone qui super omnia a domino peti
uit sapientiam .sic ergo rex et omnes
sui principes et prelati et omnes nobi
les .si moueantur per solam pompam
sine racione et discrecione .tunc regnum
turbatur et spoliat̄ et ip̄imet in piculo
spoliations aduersatorū erunt.

De progressu regine.

Egia vō vnū pūctū vadit ē ea se
loīū scz a latē nō i recto s; an a b
sic vt sup de regia creata de sta
tu humili a gñe et in tali pgressū de
signat? subtilis fuga sua se custodiēdo.
quā diu vō caute fugit a se custodit scz
sui vī maiōz maxie regis honorē a in
dignitatē retinebit a semp bona māet
et sic si multū est necessaria sapiēcia in
motu de loco ad locū. a in accipiēdo scz
in occupatōis quia mltos nobiles et
clericos pulchros circa se et cōtra se ha
bet. ex quo etiā m p̄eris natura est nichil
is a fragil ad seducēdū a ad re siltēdū
q̄a leuī seducit? a seducit alios q̄ etiā fa
cilit occupat a occupat. Ideo ē om̄s
mulier fugiēda a se dē m̄is a ex̄is sol
licite in motib; cōpis aie custodire.

De mō p̄grediēdi alpbilium.

Alpbiles seu iudices om̄s a q̄cūq;
eles hnt ēa pūcta. s; oīa ex̄n ier
so. nō em̄ mouēt? nec accipiūt. nisi ex ob
liq̄ a b sic. vōū significāt falsos a adu. ca
tos fatuos q̄ q̄si ēa pūcta hnt a in ma
lū vīū vel hec hab; credūt clarā no
ticiā veritatis bonā eloquentiam.

Pulchram familiaritatē a splendidam
familiam .cum affabilitate et omnium
hominum noticia. Istis tribus mali
semper male vtuntur. Nota q̄ quando
habent bursas plenas et quomodo pro
longant et abbreviant placita per suos
vmoēs p̄fcbros a affabiles suas fugas
vt apparet in plamentis. Cantus eorum
similis est s̄pemis que cantu suo attra
hunt ad periculum nautas .de quibus
dicit in p̄ial. Insidiat? vt rapiat paupe
rem rape pau. s at eum .sed non oportet
q̄ dya bolus trahat eos quia currūt
et saltando festinant ad .ipsū

De modo p̄grediēdi militum.

Miles hnt tria puncta ē ea se ex
quibus duo sūt a latere indirectū.
s; tēū i obliq̄ semp vt p̄z hic. Aliomō nō
mouēt? nec ipolāt vī lucrēt? a hū sūt
a significāt nobiles q̄ hnt tria pūcta. s.
pompā a nobilitatē lāgitatē a p̄bitatē
audaciā a rapacitatē. p̄me due odcōnes
sūt bone. s; p̄ tēū. s. audaciā oīa mala p̄
petrāt. Sunt sicut aues nobiles et p̄
dales q̄ viuūt de rapia a p̄da. nō sicut
alīe aues nobiles a nō p̄dales q̄a cātū
om̄s seuficāt. sūt etiā sic leoēs q̄ leo ē aīf

regale quia rex animalium ideo est animal
nobilissimum. de cuius proprietate legitur.
q̄ est liberalissimus tantum quod p̄
dam suam aliis liberaliter communit.
Sed si deficit irruit in aliquos eorum qui
bus communit sic etc.

De modo progrediendi rochorum

Oculi quidem sunt regis currunt
per totum spacium et regnum
in longum in latum et profundum
et per totum sed q̄ placet directe nisi
veniat obstaculum nullis paucunt. nisi ubi
timent. p̄. a uel notabilem p̄ dicionem
et cursus eorum patet hic in figura. sic
etiam sunt prelati. qui omnes subditos
predant et deuorant. nec paucunt minimo
et hoc bene patet in actibus apostolorum. ubi
dicit. Quod saulus uastabat ecclesias. per
domos intrans. et trahens uiros et mu-
lieres in custodiam. Saulus consilio ab-
utens interponitur per quem prelati ma-
li et regum consiliiarii et vicarii mali
figurantur. Nota quomodo omnes abu-
tuntur et hoc est propter nimium amorem
pecunie et honorum. quibus non possu-
nt saciari. hos ergo attrahit dyabolus
sicut quod dicitur apoc. xii. q̄ dato occulte

insidiantem id est aduersarius noster dy-
abolus cauda sua id est deceptione sua
rapit secum terciam partem stellarum
Stelle autem sunt prelati. qui mundum
debent illuminare. exemplo sancte vite
et documento sane doctrine. Quibus dix-
it christus vos estis lux mundi. Sed nota
q̄ lumine extineto. illi qui habent diri-
gi per lumen oportet de necessitate q̄
desperere et errent. Sic vita et doctrina
in prelati. si extinguatur necesse est etc.
Nec etiam est mirum. sicut enim. Si pastor
cecus est. q̄ grex et oves errent in pec-
catis. Exemplum videmus. q̄ hodie non vi-
sitant ut doceant sed ut rapiant. Recte si-
cut latro bonum aliquem de die uisitat. ut
videat quid ad rapiendum sit tempe op-
tuno. cum non instituti sint ad deuorandum
sed ad custodiendum et pascendum. sic exem-
plum habemus in capite naturali. q̄ non
ut opprimat uel aggrauet corpus nec
tera membra suppositum est. pro naturam
et diuinam ordinationem. Sed ut dirigat
et custodiat et nutrimentum ministrat. sic
et regis vicarii et sui consiliiarii ad hoc in-
stituti sunt ut iuste ad commune bonum co-
gitare laborare non cessent et defendant
omnes et in perseverantia pacis educant et con-
seruent et non aliter. sed q̄ aliquem aggrauant

per fraudulentiā ac quia cū sibi per se
tam violentā non parā ad utilitatem so
lūm cōspiciam ul' cupiditatem. ul' ad
sibi hūmāne attēdant omisso dei timore et
ratione et discretione omnes turbent et
spolient.

His ergo tractibus dyabolus fere
totum mundum ad se traxerat et ad pe
riculum pduxerat. Sed christus ex inimico
et intimo amore quo dilexit nos unico
tractu mortis sue nos a periculis omnibus
eripuit et retraxit quātum est de se. Si
sibi velimus soli mō consentire. nos tra
het de scachario pientis viteludo lucra
to. et parte aduersa. scz inimicorum om
nium spoliata et capta in regnū eternū
nosqz collocz p nāfuros. Qd nobis psta
re dignetur. Cuius imperium et regnū
permanet in secula seculorum. Amen.

Explicet doctina vel morum in
formatio accepta de modo et or
dine ludii scachorū. Deo gratias.

Finit feliciter.

M B D B

Ambicionis et superbie exemplum
in alexandro. iiii.

Amicie est in Philistarco et Arispo. vii
Amicie acquirēde exemplum in Alex
andro et Dyonide. ix

Amicia acquirēde cōtinēcia exēpl' in
Stipione et Africano. x.

Auaricia et paupertas coacta in iudicio
reprobanda. xvii.

Amicitium sunt ceca iudicia. Sic ait
Theophrast. sententia. xviii.

Amor priuatus peruertit iudicium.
sicut dicit Theophrastus. xviii.

Amicie virtus ostenditur in Damo.
et Phicias. xxii. Julio xxiii.

Auaricia multa mala facit exēplū
in Poro rege. xxv.

Auditus contingenbus exēplū
in Antigono. xxv.

Aduocatum se facere debet dominus
p seruo exemplum. xxvii.

Agricole officium ostendit a. xxxviii.
vsqz ad. xlii.

Amicia q̄ sit dulcis ostenditur et
super quo fundat. xlvi. et. xlvii.

Amicie vere exēplū. xlvii.

Auaritia que sit et ipsius abusu
ostenditur. l.

Auaricie exempla. l. et. li.

Amor et gaudium intempatum aliqui
causat mortem. lviij. et. lviii.

Ellandi p̄cia exemplum in Alexan
dro et Malechita. xxi.

Beneficio magis vincuntur homines
q̄ armis exemplū Camillo. xxx. et. xxxi.

Astitit atis exē. i filiabo Romi. de. xv.

Astitatis et pudicie exē. xii. In Ylia
vixore Duelli. xiii. Annie et Lucrecie. xiiii.

Continentie exempla in animalibus
et Stipione africano. x. et. xi.

Correcionis discrete exē. iii. et. iiii.

Crudelitat. s. ex. de Phal. rido. ix.

Clemētia tuez p̄cipē p̄m̄sta. vii.

Constācie et virtutis exē. in Māco cur
tio. xvij.

Contēplacōis exēplum i Soerato et
Carnate. xix.

Custodire d̄ b̄t̄ iferiores q̄ p̄sūt. xxvii.

Cōmōō ai tēpanda exē. vii. viii. xxxv.

Cognoscere d̄ b̄t̄ us bonum pa
tet exemplis. xxxviii. et. xxxix.

Cupiditatis abusio. l. et. li.

Cōtrāct̄ ē nō d̄ b̄t̄o d̄ b̄t̄a. lii.

Cōstācie exē. in Ypoerato. lvi.

Contēptus d̄spectio ostenditur in
Ypoerato. lvi.

Custodis boni exēpla. lxi.

Ecepednis pie exēplū. xliii.

Ecepedō impia d̄cipiētē fallit ex.
lx. et. xxx.

Dilectōnis exē. in Phisistarco et Ari
spo et Alexandro. vii. et. viii.

Doctrina vite exē. in Octauiano. xv.

Diuicie romanis fuerūt causa bellōis
dissensionis. xxxvi. et. xxxvii.

Decimas debemus dare exē. in Abel
et aliis. xxxviii.

Diuicius d̄ū obliuiscimur exē. xxxviii.

Deposita suanda fideliter exē. in eo
qui negauit d̄positū. lii. et. liii.

Doctrina d̄cipiētis fallit d̄cipiētē
exempl̄ notabile. ix.

Xcōmunicacō timenda exē. in Li
gurio. xxxviii.

Ebrietatis eff̄ctō cā d̄fctō. xli. et. xli.

Egēdis curād a natura ex. lviij. lviii.

Eqrū utilis custodia exē. lxii.

Es militibus necessaria exē. in

Onulpho. xxxii. xxxiii.

Fortitudis cōdis exē. i Codro. xxxvi. xli.

Fidilitatis ex. i Māco t̄ḡlo. xxx. xxxi.

Fabri q̄les eē d̄b̄t̄ on̄dit. xlii. xliii.

Fidelitatis ex xxx. xlii. xxxix. c. lii.
Fidnitatis ex c. in Ypocrate. lxvi.
Furis pena exemplum. lii.

Uernatio nō debet timē pietā. xliii
Audiū quit sit ostenditur. lvii.
Gaudiū et amor nimius interdum
causant mortem exemplo. lvii. lviii.
Gule uicū ē fugiēd' ppē m'ra. lxi.

Umanitatis et elemēcie exēplum
in Phisistarco. vii. viii.

Humilitatis et humanitatis exē. in
Phisistaco p'cipe et Pyro ego. vii. viii
Honestatis exē. in Ylia u'ore Duellii
et Lucretie. xii. xiii. xiiii.

Humilitatis exē. pla in Marco Pō
p'p'e Alexā. troiano. xxxii. xxxiii.

Humilitatis exē. in Publio in Fabio
et Vespasiano. xxxiii. et xxxiiii.

Honestas nec'aria ppē m'ra ex. xlvi

Hospiciū debet esse grata receptio et
secura exemplum. lxi.

Uitice Philemetoris et Socratis u'
Platonis exemplo. xxxvi.

Tre cōmoco tempanda exē. vii. viii.

Juramētū nō soluēdū. ex. i. Alex. viii.

Inpietatis exē. i. Perillo et Phala'id. ix

Justicie exemplū in Rosmilda in
pudica. vii. xxix. xxx. et. xxxi.

Judiciū est tū oñdit' in alphisibus
vii. et. xxvi.

Justicie et legalitatis exemplum in
marco curio. xv.

Justicia multū iuuatur a pauperta
te. xviii.

Teato oñ' osiū facinō putat. xviii

Iniustū odiū iusta snia punit'. xviii

Juramētū iustū seruādum exēplū
in Ligurio. xviii.

Justicia nō soluēda. ibidē. xxviii.

Justicie rectitudis exē. i. Zalento osu
de rōno xviii. c. xix. Et Camillo duce xxx

Judices debēt habere pietatē exēplū
de filia mulieris. xxii.

Judices debent habere humilitatem
exēplū in Vespasiano et in aliis. xxxiii
et. xxxiiii.

Iniuriā obliuisti debēs. vii. c. viii.

Inuidie uiciū. uicādū. xliii.

Jura puētē malū m'plex. xliiii. xlvi

Infermat' q's gaudio et amor. ex. lvi

Tea cū uino quid faciat ostenditur.

Judices q'litē se debent habere. xvi.

Judices debent contemplationi et
lectioni insistere ut patet in Socrate.
exemplo. xix.

His post omnia hec glorio
Su audi

Vicis exemplum in beate Bern
haro .lxix.

Ludus scachorum inuentus est
ppter multa .iii.iiii.

Luxurie exemplum in Rosimilda du
cissa .rv.

Locupletem facit non multa possi
dere sed modica desiderare .rvii. xviii.

Legis obseruatio patet in Zalento
consule romano .xxiii.

Liberalitas requiritur in militibus.
xxiii. xxv.

Leges bene figurii describunt .xxviii

Liberalitas naturaliter commenda
tur .xxiii.

Legalitas custodienda .liii. liiii.

Larronis exemplum .lxii.

Luxuria consequitur uicium .gale. lx.

Leges seruari debent .xviii.

Ori magis eligendum quam mali
tam relinquere .ii.

Mortis despectio exempla in Theo
toto Cyreneo et Socrate .ii.

Morum informatio exemplaris .rv.

Misericordia decet principem exem
plo .vii. viii.

Manfuetudinis exempla in Philis
tateo principe et Pirro rege .vii. a. viii.

Mulieris natura q̄lis ostendit .liiii.

Matrimonium a bonis parentibus
natā laudabile .xiiii.

Magisterii uite exemplum in Octau
ano Cesare .rv.

Militibus necaria sūt quatuor .xx.

Munera capiūt dos et hoīnes .xxv.

Misericordia militibus necaria .xxvi. xxvii

Militibus debet custodiē plebeios .xxvii

Misericordie exē. in muliere dampna
ta .xxvii.

Magistri mali qui decipit pueros
fallitium .xxv.

Medici pditoris exemplum in medi
co Pirri .xxvi.

Misericordie exē. in Fabio .xxviii.

Mutuū edtrahere debemus .lii.

Mercatorum legalitas exēpla .liii.

Medici. qui habeant exercē. lv.

Moritur homo gaudio immi et amorē
exempla .lvii.

Obilium virtutes et mores pa
tent .vi. et .vii.

Notariorum descriptio .xliiii.

Notarii exercitium ponitur .xlv.

Cum mors est .liii

Cui vitacio est utilis .liiii.

Almuy mani fico s^o por lo mucho que yo debo a vni. pueria ballar

Ociū generat affimi amaritudinē a
Iastui. 3. ii. 1.

Oracois cōmēdacō exē. xxi.

Orois eff cōs p̄t̄z i Malechita. xxi.

Ordinata iusticia non soluenda exē.
in Ligurio. xxviii.

Acicencie exēplum in Phisistarco
principe et Pirro. viii.

Pietatis exē. in Yoab et aliis. xxvii.

Pueri et mulieres inepti sūt ad cōsi
lia vt patet in papirio xi. xii.

Pauperi verecūdo subueniendū est
ipso nesciente. xiiii.

Paupertas voluntaria est apta iudi
cibus et non alia. xvii.

Parcere debemus hostibus ppter
multa exemplo. xxii.

Precepta seruāda in Ligurio. xxviii.

Proditionis exemplum in Rosmilda
xv. Et magistro puerorū et multis aff
is. xxx. et medico Pirri. xxxi.

Pietatis exemplum in muliere dāp
nata. xv.

Prelati debent habere pietatē exē.
in filia mulieris. xv.

Pietatis exemplum in rege apum
Cesare Alexandro troiano et aliis. xxxii.
et. xxxiii.

Daupatis exē in Publio. xxxii.

Paciēcie exē i. A. ex. Iulio. xxxv.

Daupate dñm agnokis exē. xxxv. ii.

Pietatis exē i fabio. xxxvii.

Digmētariū et Vngētariū officia ostē
dūtur exē. lv.

Docio nimia mltā fac mala. ex. lx. lxi.

Perignacō s. ta libat a mōte ex. lxii.

Peregrii sustipiēdi libalit exē. lxii.

Pastoris boni exē. xxxix.

Paciēcie exēpl in Socrate. lxviii.

Pastoris diligēcia est ad hibēda. lxix.
et. lxxii.

Egis et egie distictō. v. et. xi.

Ex illatō ē q̄si azis coronatō. xv.

Rectores habere decet pietatē exē.
in filia mlieris. xv.

Regimen debet quis coactus recipere
exemplum in fabio. xxxiiii.

Rectores debēt habere humilitatē
exē i. Vespasiano et i aliis. xxxii. i.

Relinq̄re nos p sagneis ē malū exē
in Iobē cauacca. lxvii. lxviii.

Rectoris custodia est diligēs adhibē
da exē. lxix. et. lxxii.

Ignium malū in hoine ē. nō timē
deū nec hoinem offendere. i.

Almuy mag^o s^o por lo mucho que yo debo a vni. pueria ballar

Superbie et abiciois ex plū.iii.iiii.
 Scire naturaliter appetitur patet
 exemplis .iii.
 Secretum nō est reuelandū mīseribo
 exemplo papiri .xi. xii.
 Silenciū epē. i. demostene. xvi.
 Sapiencia magis necessaria militibz
 q̄ fortitudo. xx.
 Statuta suāda epē. i. ligurio. xxviii.
 Suspiciois epē. i. dyomisio. lxxii.
 Spes et cōfortacō debet esse in nau
 tleris .xlvi.

Acriturnitas cōmendatur in demo
 stene .xvii.
 Timoris exemplū in dyomisio .xlvi.
 Testamētū iordis cauacee .lxviii.

Humus corporealis multa impedit
 vilia p. tet. exēplis .ii.
 Veritatis cōfomacō it. i. aufert. patz
 in piro rege. viii. et in muliere que cotti
 die orabat pro tyrāno .xliv.
 Veretūdina in paupē subleuāda sic
 faciebat sanctus nicolaus illi qui vole
 bat liliās p̄stare. xliii.
 Vxor deb. duci ex boīs p̄ntibz. xliii.
 Vite doctrina exemplum in Octavi
 ano cesare. lxx.

ex s. amb
 qu. av. ok. odip
 S. P.

quay al. vnuanso hnuo

Senor
 Senor mose
 nob
 no

sc
 nob
 nob
 of his oratus

